БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 163 (654)

19 АВГУСТ ЯКШАНБА 1956 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Партия ва ҳукуматимизнинг пахтакорлар тўғрисида қилаётган ғамхўрлигига амалий иш билан жавоб берамиз

Янгийўл районидаги Свердлов номли колхознинг 8- бригадасида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорини ўқиш пайти. Суратда: колхоз партия ташкилотининг секретари ўртоқ Муҳаммад Тожибоев қарорни ўқиб эшиттирмоқда.

А. Аверьянов фотоси.

Пахтакорлар тўғрисида буюк ғамхўрлик

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети «Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилдилар. Бу қарор совет пахтачилигини янада ривожлантиришни, пахтакор колхозларнинг ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамланишини, колхозчилар моддий фаровонлигининг янада ошишини таъминлайди.

Партия ва ҳукуматимиз пахтакорлар тўғрисида систематик равишда ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. Партиямиз шонли XX съезди Директиваларида олтинчи беш йилликда республикамизда пахтанинг ялпи ҳосилини 1,5 баравар кўпайтириш белгиланган эди. Съезд, бу вазифани муваффақиятли ҳал этиш учун пахта ҳосилини тинмай ошириш, янги ерларни ўзлаштириш зарур эканлигини кўрсатди. Яқинда партия ва ҳукуматимиз Мирзачўлни пахтачиликнинг йирик базасига айлантириш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Партия ва ҳукуматимиз пахтакор республикалардаги колхозларга, МТСларга ва совхозларга катта ёрдам кўрсатаётганликлари натижасида мамлакатда пахта етиштириш 1955 йилда 1940 йилдагига нисбатан 1,8 баравар кўпайди.

Бироқ, пахта етиштириш халқ хўжалигининг ўсиб бораётган эҳтиёжларидан кейинда қолмоқда. Пахта етиштиришда катта камчиликлар бор, бу камчиликлар кўпгина колхозларга пахтадан мўл ҳосил олишга халақит бермоқда; меҳнатни кўп талаб қиладиган бир қанча ишлар, айниқса пахтани териб олиш ҳали ҳам етарли равишда машиналаштирилмаган; суғориладиган ерларда мелиорация ишлари қониқарсиз ўтказилмоқда; тўғри олмошлаб экишни ўзлаштириш тадбирлари кўрилмаётир; пахтанинг серҳосил, тезроқ пишадиган янги сортларини етиштириш ва жорий қилиш соҳасида етарли иш олиб борилмаётир.

Колхозларнинг топширган пахталари учун устама мукофот бериш юзасидан 1935 йилдан буён амалда бўлиб келган система эскириб қолди. Бу система пахта майдонларини кенгайтиришда, пахта маҳсулдорлигини кўпайтиришда колхозларни бир хилда рағбатлантириш имконини бермай қўйди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг янги қарори пахтачиликдаги ана шу камчиликларни тугатишга ёрдам беради.

Партия ва ҳукуматимизнинг янги қарорида пахтакор колхозлар учун бир қанча муҳим имтиёзлар бериш кўзда тутилади. Янги қарорга асосан 1956 йилдан бошлаб пахта тайёрлаш нархлари пахтанинг сортлари бўйича белгиланди. Совет сортларидан бўлган пахтанинг ҳар тоннасига биринчи сорти учун 3.500 сўм, иккинчи сорти учун 3.000 сўм, учинчи сорти учун 2600 сўм, тўртинчи сорти учун 1800 сўм миқдорида белгиланди. Ингичка толали совет сортларидан бўлган пахтанинг ҳар тоннасига юқоридагига қараганда икки баравар кўп баҳо қўйилди. Шундай қилиб, пахтанинг баҳоси ўрта ҳисобда 45-50 процент оширилди. Шунингдек, колхозларнинг контрактация шартномаларидан ортиқ (пландан ташқари) топширган пахталари учун ўртача тайёрлаш баҳосининг 50 процентн миқдорида устама мукофот тўланади.

Партия ва ҳукуматимизнинг янги қарорида қўриқ ерларга кўчиб келиб, шу ерларни ўзлаштираётган колхозларга қўшимча имтиёзлар берилди. Бу Мирзачўлдаги қўриқ ерларни ўзлаштираётган колхозлар учун айниқса катта аҳамиятга эгадир. Мирзачўлни ўзлаштираётган районлардаги, шунингдек суғориладиган ерларни ўзлаштираётган бошқа районлардаги кўчирилиб келинган колхозлар 3 йил мобайнида топширган пахталари учун ўртача тайёрлаш баҳосининг 20 процентн миқдорида устама ҳақ оладилар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг янги қарорида МТСларнинг пахта етиштириш соҳасида қилган ишларига натура билан тўланадиган натура ҳақи ставкаси ўрта ҳисобда 40 процент камайтирилган, ингичка толали сортлардан бўлган ғўзаларни парвариш қилиш соҳасида бажарган ишлари учун тўланадиган натура ҳақи ставкаси 50 процент камайтирилди. Шунингдек, қарорда колхозларга бериладиган минерал ўғитлар нархи анча камайтирилган, экинзорлар ва дарахтзорларни суғориш учун олинадиган сувга ҳақ тўлаш бекор қилинган. Пахтакор республикалар Министрлар Советларига колхозларнинг ўтган йиллардаги сув тўловидан қолган қарзларини кечиб юбориш ҳуқуқи берилди.

Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисидаги қарор пахтачиликни ривожлантиришда янги давр очади. Пахтанинг сортларига қараб унинг нархини янада оширилиши, колхозларнинг пландан ташқари топширган пахталари учун устама мукофот беришнинг кўпайтирилиши, МТСлар бажарган ишлари учун натура ҳақининг қатъий ставкаларининг камайтирилиши, сувга ҳақ тўлашнинг бекор қилиниши ва ниҳоят минерал ўғитлар нархининг анча камайтирилиши колхозлар экономикасини кескин равишда кўтаради. Шуни айтиш кифоядирки, партия ва ҳукуматимизнинг бу янги қарорининг амалга оширилиши натижасида шу йилнинг ўзида республикамиз колхозлари қўшимча равишда бир миллиард сўмгача қўшимча даромад оладилар.

Партия ва ҳукуматимизнинг пахтакорлар тўғрисидаги буюк ғамхўрлиги колхозчилар, МТС ва совхоз ишчиларини кучига-куч, ғайратига-ғайрат қўшди. Уларни янгидан-янги меҳнат ғалабаларига илҳомлантириб юборди.

Областимиз меҳнаткашлари янги байрам — «Пахта байрами»ни ўтказиш арафасида турибдилар. Улар ғўза парваришини бир минут ҳам сусайтирмай, пахта йиғим-теримига ҳар тарафлама пухта тайёргарлик кўриш билан «Пахта байрами»га ҳозирланмоқдалар.

Ўзбек халқи пахтакорлар тўғрисида, пахтачиликни янада яшнатиш ҳақида тинмай оталарча ғамхўрлик қилаётган жонажон Коммунистик партия ва Совет ҳукуматидан беҳад миннатдордир.

Пахта — ўзбек халқининг ифтихори. Пахта учун, унинг ҳосилини узлуксиз ошириш учун курашиш пахтакорларнинг, барча меҳнаткашларнинг шон-шараф ишидир.

Партия ва ҳукуматимиз пахтакорларга катта имкониятлар яратиб бераётган бир вақтда пахтачиликни янада ривожлантириш, унинг ҳосилдорлигини систематик равишда ошириш, ана шу барча имкониятларни ишга солиб юбориш партия, совет, қишлоқ хўжалик органларининг фаолиятига боғлиқдир.

Партия, совет, комсомол ва қишлоқ хўжалик органларининг вазифаси — партия ва ҳукуматимизнинг пахтачиликни янада юксалтиришга қаратилган муҳим қарорини амалга ошириш учун қишлоқ хўжалигига раҳбарликни ҳозирги куннинг юксак талаблари даражасига кўтаришдан, миллионларнинг қудратли ижодий кучини пахтачиликни ривожлантиришдан иборат буюк вазифани бажаришга сафарбар этишдан иборат.

Район партия комитетлари, колхоз бошланғич партия ташкилотлари, МТС ва совхозларнинг раҳбарлари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг янги қарорини колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари ўртасида кенг тушунтириб беришлари лозим.

Партия ташкилотлари бевосита ишлаб чиқариш бригадаларида, дала шийпонларида янги қарор тўғрисида лекция ва суҳбатлар ташкил этишлари лозим. Колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари ўртасида олиб бориладиган сиёсий-агитация ишлари ҳозирги кунда колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари олдида турган конкрет вазифалар билан боғлаб олиб борилиши керак. Сиёсий-агитацияда шаблонга, қироатхонликка йўл қўймаслик керак. Сиёсий-агитациянинг жонли, ҳаётий бўлишига эришиш қишлоқ хўжалик меҳнаткашларини янги меҳнат зафарларига илҳомлантиради.

Партия ва ҳукуматимизнинг янги қарори пахтакорларимизни, барча меҳнаткашларни беҳад қувонтирди. Бу қарор қишлоқ хўжалигимиз меҳнаткашларини пахта ҳосилини янада оширишга, бу йил мўл-кўл пахта ҳосили етиштиришга, камида 3 миллион тонна пахта йиғиб давлатга топширишга сафарбар этади.

СССР халқлари Спартакиадаси ғолиблари шарафига Катта Кремль Саройида бал ўтказилди

Чароғон бўлган Катта Кремль Саройида оркестрларнинг садолари янграмоқда. Меҳмонлар — СССР халқлари Спартакиадасининг ғолиблари тўпланмоқда.

«Хуш келибсиз» деган сўзлар ёзилган зангори лента зиналар тепасида кўндаланг қилиб тортилган... Европа рекордчиси, спортнинг ўн турида шуҳрат қозонган Василий Кузнецов охирги «марра»га етиб келиб, лентани қайчи билан қирқади. Бал бошланди!

Катта-катта гулдасталар кўтарган қизлар зинада туриб Спартакиада ғолибларини кутиб оладилар.

Катта Кремль Саройининг ҳамма залларида шод-хуррамлик бошланади. Кетма-кет рақс куйлари чалинмоқда, қўшиқлар айтилмоқда ва ўйинга тушилмоқда. Йигитлар билан қизлар вальсга ҳамоҳанг бўлиб гириллаб айланмоқдалар.

Ажойиб-ғаройиб аттракционларни айтмайсизми! Бу аттракционларда эпчиллик, бақувватлик, зийраклик мусобақаси авж олиб кетди. Ғолибларга мукофотлар берилди. Энг яхши рақќослар, ўйинчилар, ашулани энг яхши ижро этганларга ҳам мукофотлар берилади.

Москва театрларининг артистлари меҳмонларга атаб катта концерт бердилар.

СССР халқлари Спартакиадаси ғолибларининг бали ярим кечага қадар давом этди. (ТАСС).

Совет Иттифоқи халқлари Спартакиадасининг ғолибларига СССР Министрлар Советининг мукофотлари топширилди

17 августда Катта Кремль Саройининг Георгиевский залида Совет Иттифоқи халқлари Спартакиадасида ғолиб бўлиб чиққан командаларга СССР Министрлар Советининг мукофотларини топшириш тантанаси бўлди.

Мусобақалар бош судьяси К. А. Андрианов Спартакиада якунларини айтиб берди.

СССР Министрлар Советининг топшириғи билан, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Физкультура ва спорт комитетининг раиси Н. Н. Романов биринчи мукофотни — хрусталь кубокни — РСФСР командасига (Москва) топширди. СССР Министрлар Советининг мукофотлари — хрусталь кубоклар мусобақаларда иккинчи ўринни олган РСФСР областлари, ўлкалари ва автоном республикаларининг терма командасига ҳамда учинчи ўринни олган Ленинград спортчиларига ҳам топширилди.

Георгиевский залини лиқ тўлдириб ўтирган спортчилар — Спартакиада қатнашчилари, совет жамоатчилигининг вакиллари ғолиб бўлиб чиққан ажойиб совет спортчиларини қизғин табрикладилар.

Пахтакорларнинг миннатдорлиги

БЕКОБОД. (Телефон орқали олинди). Райондаги «Большевик» колхози аъзолари бу йил 850 гектар пахта майдонида мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Меҳнатни тўғри ташкил этган, ўзаро социалистик мусобақа байроғини баланд кўтарган колхоз пахтакорлари ўз зиммаларига олган юксак мажбуриятни қоплайдиган даражада ҳосил тўплаш мақсадида август ойида ҳам ғўза парваришини қизғин давом эттирмоқдалар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори барча республикалардаги пахтакорлар сингари колхоз аъзоларини ҳам ҳалол ва фидокорона меҳнатга янада илҳомлантириб юборди.

Дала шийпонларида бўлиб ўтган йиғилишларда ҳар гектар ердан 25 центнердан ҳосил етиштиришни таъминлаш учун коллективга яхши раҳбарлик қилаётган илғор бригада бошлиғи ўртоқ Далибой Шукуров бундай деди:

— Давлатга топширадиган пахтамизнинг нархини оширилиши, МТСга тўланадиган натура ҳақининг 40 процент камайтирилиши колхозимизнинг иқтисодини янада мустаҳкамлайди. Ҳаётимиз янада фаровонлашади. Биз бу маблағлар ҳисобига колхозимиз қишлоғини янада ободонлаштириш имконига эга бўламиз.

Колхоз раиси ўртоқ Норқулов партия ва ҳукуматимизнинг сувдан текин фойдаланиш тўғрисидаги имтиёзи ҳақида сўзлаб бундай деди:

— Биз ўтган йили сув учун давлатга 131 минг сўм, бу йил шу вақтгача эса 128 минг сўм тўлаган эдик. Жонажон партиямиз ва Совет ҳукуматимиз пахтакорларни рағбатлантиришни назарда тутиб, сувга ҳақ тўлашни бекор қилди. Биз энди ҳар йили сув учун тўланадиган бу пулларни колхозчилар даромадига қўшиш имкониятига эга бўлдик.

Колхоз пахтакорлари янги, тарихий қарордан жуда ҳам мамнун эканликларини билдирдилар.

ҲОЗИРГИ ҲОСИЛГА ЯНА БЕШ ЦЕНТНЕРДАН ҲОСИЛ ҚЎШИШ УЧУН

Тушки дам олиш пайти. Область Советининг депутати Робия Бердиқулова бошлиқ бригаданинг дала шийпони колхозчилар билан гавжум. Колхозчилар бу ерга КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисида» деб чиқарган қарорини ўқиб эшитиш учун тўпланганлар.

Колхоз партия ташкилотининг секретари ўртоқ Избосаров қарорни ўқиб эшиттиргач, бригада бошлиғи Робия опа Бердиқулова сўз олиб бундай деди:

— Партия ва ҳукуматимиз биз пахтакорларга ҳар томонлама ғамхўрлик қилмоқдалар. Бугунги қарорда колхозларни сув учун тўланадиган чиқимдан озод қилинибди. Пахтанинг нархи анча ошибди. Колхознинг МТС га тўлайдиган натура ҳақи 40 процент камайтирилибди. Бундан иқтисод қилинган маблағлар колхозчиларнинг меҳнат кунларига тақсимлаб берилади. Биз пахтакорларга қилинган ғамхўрлик учун партия ва ҳукуматимизга минг раҳмат.

Бригада аъзолари қарорга жавобан ғўза парваришини янада кучайтириб, ҳозирги ҳосилга камида яна 5 центнердан ҳосил қўшиш, давлатга ҳар гектар ердан камида 40 центнердан ҳосил беришга аҳд қилдилар.

Т. ЙЎЛДОШЕВ.

Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхози.

Тарихий қарордан руҳланиб

Ўртасарой районидаги Будённий номли колхоз аъзолари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорни зўр хурсандчилик билан кутиб олдилар. Колхозда ана шу қарорни колхозчиларга тушунтириш ва муҳокама қилиш юзасидан ўтказилган йиғилишда правление раиси ўртоқ Абдуллаев бундай деди:

— Бу йил 475 гектар майдонда ғўза ўстириб, ҳар гектар ердан 30 центнердан ҳосил етиштириш учун курашмоқдамиз. Ҳозир далаларимизда ана шу мажбуриятни қоплайдиган даражада мўл ҳосил етиштирилди. Партия ва ҳукуматимизнинг бу янги тарихий қарори бизнинг кучимизга-куч ва ғайратимизга-ғайрат қўшди. Бу қарор туфайли биз бу йил колхоз бўйича оладиган 4 миллион 800 минг сўм даромаднинг кўп қисмини колхозчиларимизнинг моддий ва маданий эҳтиёжларига сарфлаш имкониятига эга бўламиз.

— Ўтган йили МТСга 100 процент натура ҳақи тўлаган эдик, янги қарор бўйича МТСга тўланадиган натура ҳақи 40 процент камайтирилибди. Бу туфайли даромадимиз янада ортади, — деди колхознинг 2-бригадаси илғор звено бошлиғи ўртоқ Т. Тошев, — биз партия ва ҳукуматимизнинг бу ғамхўрлигига жавобан ғўза парваришини янада кучайтириб, ҳар гектар ердан 40 центнердан пахта етиштириш юзасидан олган мажбуриятимизни ортиғи билан бажариш учун астойдил меҳнат қиламиз.

Сўзга чиққан бошқа ўртоқлар ҳам пахта сортлари нархининг оширилганлиги, сувга тўланадиган ҳақнинг бекор қилинганлиги тўғрисида гапириб, бу ғамхўрлик учун партия ва ҳукуматимизга ўз миннатдорчиликларини изҳор қилдилар.

Кўп болали оналар мукофотланди

СССР Олий Совети Президиуми ўзининг шу йил 16 августда чиқарган Фармони билан ўн бола ва ундан кўп бола туққан ҳамда тарбиялаб ўстирган республикамиздаги кўп болали оналардан 33 кишига «Қаҳрамон она» деган фахрий унвон берди. «Қаҳрамон она» ордени ҳамда СССР Олий Совети Президиумининг ёрлиқларини олувчилар орасида Андижон областидан 4 киши, Бухоро областидан 3 киши, ва Қашқадарё областидан 1 киши, Наманган областидан 2 киши, Самарқанд областидан 3 киши ва Хоразм областидан 3 киши бор.

Тошкент области бўйича «Қаҳрамон она» деган фахрий унвон олган кўп болали оналар кўпчиликни, яъни 14 кишини ташкил этади. Санобар **Зуфарова**, Меҳри **Пўлатова** (Тошкент шаҳридан), Солия **Раҳимбердиева** (Юқори Чирчиқ районидан), Ўғилжон **Ровонберганова** (Сирдарё районидан), Хадичахон **Содиқова** (Оққўрғон районидан), Мария **Рузунова**, Лутпи **Усмонова**, Адол **Хусанова** (Орджоникидзе районидан), Саври **Фатхуллаева** (Оҳангарон районидан), Холиса **Хайруддинова**) (Ховос районидан), Танеиқ **Ҳакимова** (Мирзачўл районидан), Соҳиба **Хасанхўжаева** (Қорасув районидан), **Хван И-Сун** (Гулистон районидан), **Хе Ден-ним** (Ўртасарой районидан) каби кўп болали оналар шулар жумласидандир.

Ҳиндистон санъат усталари концертини эллик минг киши кўрди

Ҳиндистон Республикаси маданият ва санъат арбобларининг Ҳиндистон ташқи ишлар министрининг ўринбосари Анил Кумар Чанда жаноблари бошчилигидаги делегацияси Ўзбекистонда беш кундан буён меҳмон бўлиб турибди. Делегация аъзоларининг республика меҳнаткашлари вакиллари билан кўп учрашувлари бўлиб ўтди ва бу учрашувларнинг ҳар бири ҳинд-совет дўстлигининг яққол намойишига айланди, ҳар иккала давлат-халқларининг тинчлик ва инсоният бахти-саодати учун курашда бирдам эканликларини яққол тасдиқлади.

Меҳмонлардан бир группаси 18 август куни Тошкент тўқимачилик комбинатини бориб кўрди. Корхона директори С. И. Комков ҳинд халқининг вакилларига совет тўқимачиларининг ҳаёти ва меҳнат фаолияти тўғрисида, ишлаб чиқаришнинг кўлами ва ишлаб чиқаришнинг олтинчи беш йилликдаги перспективалари тўғрисида муфассал гапириб берди.

Корхона раҳбарларининг таклифи билан делегация аъзолари фабрикаларни ва комбинатнинг маданий-маиший муассасаларини кўздан кечирдилар. Уларни ҳамма жойда минглаб тўқимачилар самимий ва дўстона кутиб олдилар. Меҳмонлар ишлаб чиқариш билан танишган вақтда, ишчилар билан суҳбатлашдилар, уларнинг шахсий ҳаётлари билан қизиқдилар.

Комбинатни кўздан кечириш вақтида делегация аъзоларидан баъзилари ЎзТАГ мухбирига ўз таассуротларини гапириб бердилар.

— Тошкент тўқимачилик комбинати, — деди атоқли ҳинд ашулачиси Двиджен Мукержи, — аъло даражада механизациялаштирилган жуда улкан корхонадир. Бу ердаги ишчиларнинг ранги-рўйлари яхши, уларнинг қувонч барқ уриб турган чеҳраларидан ишдан мамнунликларини пайқаш қийин эмас. Биз бўлган цехларда жуда яхши тартиб ўрнатилган. Ўзбек халқи бундай корхонаси билан фахрланса арзийди.

Ҳинд классик рақсининг ёш вакили, студент қиз Пушпа Макхижани читга гул босиш фабрикасида тайёр газлама намуналарини кўрганидан кейин бундай деди:

— Булар жуда чиройлик газламалардир. Менга айниқса миллий гул солинган газламалар жуда ёқди. Бундай катта корхонани келиб кўриш кишига ҳузур бағишлайди.

Ҳиндистонлик меҳмонлар Тошкент тўқимачиларининг Маданият саройи билан ҳам анча қизиқдилар. Улар ёруғ ва шинам хоналардан мамнун бўлганликларини айтдилар, СССР халқ хўжалигини ривожлантириш олтинчи беш йиллик плани ҳақидаги, тўқимачиларнинг меҳнат зафарлари тўғрисида ҳикоя қилувчи стендларни томоша қилдилар.

Комбинат бадиий ҳаваскорлик коллективининг иши билан танишиш ҳам делегация аъзоларини хурсанд қилди. Бу коллективга 500 дан ортиқ ҳаваскор артист уюшган. Меҳмонлар корхона маъмуриятининг ва касаба союз ташкилотининг халқ талантларини барқ урдиришга, ишчиларга ўзларининг вокал, рақс, музика санъатларини ва бадиий маҳоратларини мукаммаллаштиришлари учун ҳамма шарт-шароитларни яратиб бераётганликларини эшитиб ҳайратда қолдилар.

Делегация аъзоларининг Ҳиндистон ташқи ишлар министрининг ўринбосари Анил Кумар Чанда жаноблари бошчилигида иккинчи группаси шу куни Самарқандга борди. Ҳиндистонлик меҳмонлар ўзбек халқининг қадимги бой маданиятидан далолат берувчи тарихий ёдгорликларини — Улуғбек расадхонасини, Шоҳизинда мақбараларини, темурийлар авлодининг сағаналарини, Регистон майдонидаги архитектура ансамблини, Бибихоним мадрасасини кўздан кечирдилар. Улар ўзбек халқи санъати ва маданияти тарихи республика музейида ҳам бўлдилар, Самарқанднинг ҳозирги қиёфаси билан танишдилар.

Шу куни кечқурун делегация составидаги ҳинд артистлари «Пахтакор» стадионида концерт қўйиб бердилар.

Улкан стадион улуғвор кўринарди. Унинг минбарлари эллик мингдан ошиқ томошабин — саноат корхоналарининг ишчилари, хизматчилар, студентлар, ўқувчилар, уй-рўзғор ишлари билан шуғулланувчи хотинлар билан тўлди. Калинин, Қорасув, Октябрь, Орджоникидзе, Ўрта Чирчиқ, Тошкент, Янгийўл, Ўрта Сарой районларининг, Чирчиқ ва Оҳангарон шаҳарларининг минглаб колхозчилари концертни кўргани автомашиналарда келдилар.

Томошабинлар Ситара Девини мамнун кутиб олдилар. Унинг номи шу кунлари республика пойтахтида жуда машҳур бўлиб қолди. Кимки уни саҳнада бирон марта кўрган бўлса, рақс санъатининг атоқли устасини умр бўйи эсдан чиқармайди. Ҳинд маданиятининг улуғ арбобларидан Рабиндранат Тагор Ситара Девининг маҳоратига ва истеъдодига ўз вақтида юксак баҳо берганлиги бежиз эмас. У ижро қиладиган «Катхак» услубидаги рақслар Ҳиндистоннинг шимолида кенг тарқалган.

Ҳиндистонда жуда қадимий бўлган «Бхаратнатьям» классик рақс мактабининг вакили Шарада ҳам катта муваффақият қозонди. «Бхаратьям» сўзи ҳис, мелодия, ритм демакдир. Шарада анашу фазилатларнинг ҳаммасини мукаммал эгаллаган. Унинг концертда кўрсатган «Алариппа» рақси фавқулодда ихчамлиги ва аниқлиги билан ажралиб турди.

Жанубий Ҳиндистондаги музика ўқув юртларидан бирининг студенти бўлган ёш раққоса Пушпа Макхиджани ҳам шу услубдаги рақсни моҳирлик билан ижро этди.

Томошобинлар рақсларда аъло даражада ижро этиш техникасини ва ифодали имо-ишораларни кўрсатган Раман Кутти ва Кришна Куттинингтомошаларига ҳам юксак баҳо бердилар. Ҳар икки санъаткор Ҳиндистонда концерт ва педагоглик фаолиятини бир-бирига муваффақиятли равишда қўшиб олиб бормоқдалар.

Ҳозир бўлганлар Бисва Бхаратида Рабиндранат Тагор асос солган университетнинг музика ва рақс бўлими студенткалари бўлмиш раққосалардан Митри Датт, Кирана Махаджон, Ушани Арьянаякам ва Манджули Даттни қизғин олқишладилар.

Кўпмиллионли ҳинд халқининг интилишларини ва қувончларини акс эттирадиган қўшиқлар стадион устида қанотсиз қушлардай парвоз қилиб турди. Артист Двиджен Мукерджи Рабиндранат Тагор қўшиғини илҳомланиб куйлайди. Ёшлар ва студентларнинг Варшавада бўлиб ўтган халқаро фестивали лауреати Нирмаленду Чоудри шимолий Бенгалиянинг халқ қўшиғини куйлаб берди.

Ҳиндистондан келган меҳмонлар инструментал музиканинг ритм жиҳатидан жуда рангба-ранглигини намойиш қилдилар. Ҳинд халқ чолғу асбобларида чалувчи жўр қилувчилар катта маҳорат кўрсатдилар.

Ҳиндистон санъат усталарининг Тошкентда кўрсатган учинчи концерти катта муваффақият билан ўтди. Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси М. Т. Турсунов ҳинд артистларини яхши концерт қўйиб берганликлари учун меҳнаткашлар номидан самимий табриклади.

Делегация бошлиғи Анил Кумар Чанда жаноблари жавоб нутқи сўзлади. У, Ўзбекистон меҳнаткашларининг ҳинд делегацияси аъзоларига изҳор қилган самимий ҳис-туйғулари учун миннатдорчилик билдирди.

— Бизлар географик жиҳатдан бир-биримизга яқинмиз. Лекин юрагимиз билан бундан ҳам яқинроқмиз, — деди Анил Кумар Чанда жаноблари. — Биз Сизларга фақат қўшиқларимизни, рақсларимизни ва музикамизни эмас, балки муҳаббатимизни ҳам олиб келдик. Халқларимиз ўртасидаги дўстлик бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида мустаҳкамлансин.

Яшасин ҳинд-совет дўстлиги!

Ҳинд артистларига стадионда тўпланганларнинг гулдурос қарсаклари остида катта гулдасталар тақдим этилди. (ЎзТАГ).

УКРАИНА КЎМИР САНОАТИ ХОДИМЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

СТАЛИНО, 17 август. (ТАСС). Донбасс—мамлакатимизнинг энг катта ёқилғи базасидир. Ҳозирги вақтда Донбасс бутун Совет Иттифоқида қазиб чиқарилаётган кўмирнинг қарийб учдан бир қисмини бермоқда.

Кўмир саноати ходимларининг Украина Компартияси Марказий Комитети ва Украина ССР Министрлар Совети томонидан бугун Сталино шаҳрида чақирилган республика кенгаши Совет Иттифоқининг Европа қисмидаги халқ хўжалигининг ёқилғига бўлган ва ўсиб бораётган эҳтиёжларини таъминламоқ учун мавжуд шахталарда кўмир чиқаришни қандай қилиб кўпайтириш, янги ишлаб чиқариш қувватларини ишга туширишни қандай қилиб тезлаштириш тўғрисидаги масалаларни муҳокама қилди.

Эрталаб соат 9 да опера ва балет театрининг зали комбайнчилар, кўмир қазийдиган машиналарнинг машинистлари, тиргакчилар, проходчиклар, электровоз ҳайдовчилари, шахталарнинг ва янги қурилишларнинг инженерлари ва техниклари билан лиқ тўлди. Булар орасида Сталино, Ворошиловград областларининг, Украинанинг Днепр дарёси ўнг қирғоғидаги ҳамда республиканинг ғарбий областларидаги янги кўмир районларининг партия, касаба союз, комсомол ходимлари бор эди. Кенгашда ҳаммаси бўлиб 1.300 дан кўпроқ киши иштирок қилди.

Кенгаш ишларида КПСС Марказий Комитетининг Биринчи Секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев ва Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ А. И. Кириченко қатнашдилар. Кенгашда СССР Кўмир саноати министри ўртоқ А. Н. Задемидко, СССР кўмир саноати корхоналари қуриш министри ўртоқ Л. Г. Мельников, Сталино область партия комитетининг секретари ўртоқ И. П. Казанец, Ворошиловград область партия комитетининг секретари ўртоқ В. К. Клименко, Львов область партия комитетининг секретари М. К. Лазуренко, Волинь область партия комитетининг секретари ўртоқ И. С. Климаш, Кировоград область партия комитетининг секретари ўртоқ Ф. И. Мартинов ҳам ҳозир бўлдилар.

Кенгашни Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ А. И. Кириченко очди.

Украина ССР Кўмир саноати министрининг ўринбосари ўртоқ М. П. Нирцев ва Украина ССР Кўмир саноати корхоналари қуриш министри ўртоқ Г. В. Красниковский кўмир чиқариш ҳамда кўмир саноати корхоналари қуриш планини бажаришни таъминлаш тадбирлари тўғрисида доклад қилдилар.

Докладлар юзасидан қизғин музокаралар бўлди. «Куйбишевуголь» трестининг бошқарувчиси Ф. Т. Гапоненко айтдики, трест шахтёрлари давлат планини муваффақиятли бажармоқдалар. Йил бошидан бери ҳар куни чиқарилаётган кўмир 15 процентдан зиёдроқ кўпайтирилди.

Бироқ, бу илғор трестда ҳам топшириқни бажармаётган шахталар ва участкалар бор. Ўртоқ Гапоненко, шахта қурувчилар янги кўмир корхоналарини катта-катта камчиликлари бўлгани ҳолда ишлатиш учун топширмоқдалар, бу эса шахталарнинг проектда кўрсатилган қувватини ўзлаштиришга тўсқинлик қилмоқда, деди. Нотиқ маҳаллий ташкилотларнинг раҳбарларини янги қурилган уйларни кўпинча шу корхонага алоқаси бўлмаган кишиларга бериб қўяётганликлари учун танқид қилди.

«Краснолучуголь» трестининг «Боково-Платовская» шахтасига қарашли 2-участка бошлиғи П. П. Бодня сўзга чиқиб айтдики, бундан икки йил муқаддам қурилган бу янги корхона коллективи кўмир чиқаришни кўпайтириш резервларини қидириб топмоқда ва ишга солмоқда.

— Ишчиларнинг ташаббуси билан,— деди у,— биз меҳнатни комплекс равишда ташкил этдик. Бу эса техникадан фойдаланишни яхшилашга имкон берди, забойларни қазишни тезлаштирди. Иш ҳақи тўлаш системаси ҳам ўзгартирилди, натижада кўмир чиқаришда ишлаётган кончиларнинг меҳнати рағбатлантириладиган бўлди.

«Красногвардеескуголь» трестининг 1-1-БИС шахтасида ишловчи навалоотбойшчик В. С. Материнский Донбасснинг орқада қолаётганлиги тўғрисида жон куйдириб гапирди.

— Бизнинг Донбассимиз,— деди у,— Ватан олдида катта қарздор бўлиб қолди. Бизнинг шахта ҳам кейинда қолмоқда. Нега шундай бўлаётир? Бизга ишлаш учун нормал шароит яратиб берилмаётир, иш жойи яхши тайёрланиб қўйилмаётир, механизмлар запас қисмлар билан таъминланмаган.

Ўртоқ Материнский шахталарга ва участкаларга раҳбарлик қилишдаги камчиликларни тугатишни талаб этди.

— Комсомол Партия ва Ҳукуматнинг масъулиятли топшириқларини амалга оширишда учун курашаётганларнинг биринчи сафларида бўлиб келди ва биринчи сафларида бормоқда,— деди Украина ЛКСМ Марказий Комитетининг секретари В. И. Дрозденко.

— Ёшлар партиянинг чақириғига жавобан қизғин иш бошладилар. Ўтган йил Украинанинг ватанпарвар ёшларидан 16 минг киши Донбассдаги шахталарга ишлаш учун келди. Эндиликда уларнинг кўплари яхши иш намуналарини кўрсатмоқдалар. Бу йил республика комсомолларидан яна жуда кўп киши Донбасс кончилари сафига қўшилади.

«Советскуголь» трестига қарашли 13-БИС шахтаси партия ташкилотининг секретари К. Ф. Цапук кончилар коллективи орасида меҳнат ғайрати жуда кўтарилиб кетганлигини, коллектив кўмир чиқариш топшириқларини муваффақиятли бажараётганлигини айтиб берди. Бу шахтанинг асосий ишлаб чиқариш участкаларида — забойларда 125 коммунист меҳнат қилмоқда. Ҳамма коммунистлар меҳнат унумдорлигини оширишда ўрнак кўрсатмоқдалар.

«Шахтерскшахтострой» трестининг бошқарувчиси Ю. Я. Заблоцкий қурилиш-монтаж ишларини ва материаллар етказиб беришни планлаштиришдаги камчиликларни танқид қилди.

«Кочегарка» шахтаси коллективининг ташаббуси Донбассда ва бошқа кўмир хавзаларида ҳам машҳурдир. Ишчилар, мастерлар, инженерлар шахта партия ташкилотининг актив иштироки билан меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги системасини, қазиб чиқарилган ҳар бир тонна кўмир учун ҳақ тўлаш системасини жорий қилдилар, ишларни комплекс равишда ташкил этишни ва участкаларда хўжалик ҳисобини жорий қилдилар. Шахта бошлиғи Л. Д. Слипченко янгича ишлашнинг дастлабки натижаларини гапириб берди.

— Меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги системаси ва хўжалик ҳисоби жорий қилинган участкаларда,— деди у,— кўмир чиқаришда ишлаётган ишчиларнинг иш унумдорлиги ва иш ҳақи анча ошди, кўмирнинг нобуд бўлиши икки баравар камайди. Илгари шахтада ойига 7 минг тонна кўмир нобуд бўлар эди. Ёқилғининг таннархи ҳам камайди. Кўмир чиқарилаётган участкаларнинг ҳаммаси 1 августдан бошлаб янги усулда ишлашга кўчирилди.

Шахта бошлиғи мутахассисларни тўпланган тажрибаларни синчиклаб ўрганишга чақирди. Меҳнатга ҳақ тўлаш системасини такомиллаштириш бутун Донбассда кўмир чиқаришни кўпайтиришга рағбатлантирадиган жиддий восита бўлиб қолиши лозим.

Музокараларда Сталино область партия комитетининг секретари И. П. Казанец, «Красноармейскшахтострой» тресги 3-қурилиш бошқармасининг бошлиғи А. В. Храпаль, Украина Компартияси Попаснянский райкомининг секретари П. В. Бутенко ҳам сўзга чиқдилар.

* * *

Кенгашда ўртоқ **Н. С. Хрушчев** нутқ сўзлади. Кенгаш қатнашчилари Н. С. Хрушчевни самимий кутиб олдилар. Ўртоқ Хрушчев кўмир саноатининг мамлакат халқ хўжалиги учун ғоят катта аҳамиятга эга эканлиги ҳақида гапирди. Сўнгги йилларда кўмир қазиб чиқариш анча кўпайган бўлса ҳам, ҳозирги вақтда ҳар ҳолда бизда кўмир етишмаётганлиги сезилмоқда. Умуман олганда бошқа районларда, айниқса Шарқда кўмир бор, айрим хавзаларда ҳатто ортиқча кўмир бор, лекин СССР Европа қисмининг саноати эҳтиёжлари учун Донец кўмири етишмаётир. Бунинг сабаби шуки, кўмир истеъмол қилаётган саноат тез ўсмоқда, кўмир қазиб чиқариш эса, айниқса Донбассда, бу ўсишдан орқада қолмоқда.

— Биз ҳозир,—дейди ўртоқ Хрушчев,— Донец кўмирини истеъмол қилишни камайтириш имкониятларини қидирмоқдамиз. Олтинчи беш йилликда қуриш мўлжалланган атом электростанцияларини Донец кўмири истеъмол қилинадиган районларда қуриш чоралари кўрилмоқда. Ставрополь—Москва газопроводини қуриш жадаллаштирилмоқда, Дашава—Минск—Ленинград газопроводи қурилишини ҳам тезлаштирамиз. Темир йўл транспортининг бир қисмини нефть ёнилғисига ўтказиш кўзда тутилмоқда.

Бу тадбирларнинг ҳаммаси амалга оширилмоқда. Аммо асосий вазифа—бу ерда, Донбассда, кўмир қазиб чиқаришни кескин кўпайтиришдан иборатдир. Шахталарда бевосита ишлаётган шахтёрларга келганда, улар ўз бурчларини ёмон бажараётганлари йўқ, виждон билан меҳнат қилмоқдалар. Бироқ, меҳнатнинг ёмон ташкил қилинганлиги туфайли кўпгина шахталар планни бажармаётир. Демак, шахталар ишини яхшилаш, Донбассдаги кўмир саноати бошқармасининг ташкилий структурасини такомиллаштириш керак. Бу соҳада ҳали кўпгина камчиликлар бор.

Саноатни бошқаришнинг тўғри структураси масаласи катта аҳамиятга эгадир. Ҳозир бизда, участкаларни эмас, балки шахталарни ҳисобга олганда (катта шахталарда участкаларни ҳам ҳисобга олиш керак) жуда кўп звенолар бор. Участка, шахта, трест, главка, республика министрлиги, Иттифоқ министрлиги — мана шуларнинг ҳаммаси звенолардир.

Бу звеноларнинг ҳар бирида жуда кўп инженерлар ишлайди. Ваҳоланки, бу инженерлар даставвал кўмир қазиб чиқариладиган жойда — шахтада ишлашлари керак. Ҳозир уларнинг кўпчилиги инженерлик билан эмас, балки қоғозбозлик билан шуғулланмоқда.

Республика кўмир саноати министрлиги тузилганида раҳбарликни шахтага яқинлаштириш кўзда тутилган эди. Лекин ҳозир главклар тузилиб, улар министрликни шахталардан ажратиб қўйди. Главкларнинг нима кераги бор? Менинг фикримча, бу ортиқча звенодир. **(Қарсаклар).** Шахталарда ишлайдиган инженерларни ҳар томонлама рағбатлантириш керак. Айрим ўртоқлар пенсиялар тўғрисидаги янги Қонун муносабати билан, инженерлар шахтада камида 5 йил ишлаган бўлсалар, 50 ёшга етгач ва белгиланган умумий стажни ўтасалар, оширилган пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлсинлар, деб таклиф қилмоқдалар. Ахир, кон инженери шахтада фақат 5 йил ишласа, у шахтани яхши ўрганишга ҳам улгурмайдику.

Инженерларнинг шахталардан главклар ва трестларнинг идораларига ҳа деб интилавермасликлари учун бевосита кўмир қазиб чиқариш билан шуғулланаётган кишиларни рағбатлантириш керак.

Урушдан илгариги даврга нисбатан Донбассда инженерлар 5 марта, техниклар 7,5 марта кўпайди. 1940 йилда 2.417 инженер бўлган бўлса, 1956 йилда булар 11.980 кишига етди. Техниклар 2.624 кишидан ҳозир 19.800 кишига етди. Демак, инженер ва техниклар бизда етарли. Лекин, шахталарга назар ташласак, бутунлай бошқа манзарани кўрамиз. Шахталарда инженер, техниклар анча кам. Бу инженер ва техниклар қаёққа кетганлар? Улар турли йўллар билан идораларга жойлашиб олганлар. Бу аҳволни тўғрилаш керак, бевосита кўмир қазиб чиқараётган кишиларга ҳар томонлама имтиёзлар бериш лозим.

Шахтада ишлаш оддий иш эмас. Эски вақтларда кон ишини кон санъати деб атаганлари бежиз эмас. Ахир, кон иши турли шахталарда турлича олиб борилади. Шунинг учун ҳам одамлар уни санъат деб атаганлар. Ишни яхши олиб бориш, ҳар бир шахтада ва айрим участкада геология шароитларидан моҳирлик билан фойдаланиш — бу ҳақиқатан ҳам санъатдир. **(Қарсаклар).** Бу санъатни мукаммал ўрганиш учун бир неча йил ишлаш керак. Шахталарда муқим ишлайдиган малакали кадрлар керак.

Ҳозир шахталарда иш мураккаблашган. Шахтада қандай машиналар йўқ дейсиз! Бу машиналарни бошқариш, уларни асраш керак. Бизда эса бу ишга кўпинча бепарво қаралади. Масалан, биз Петровкадаги Челюскинчилар номли шахтада бўлдик. У ерда ишчилар ва инженерлар масалани ўртага тўғри қўйдилар: ҳозир механизмларда ишлаётган кишиларнинг — электрослесарлар, электромонтёрлар ва ҳоказоларнинг аҳамияти камситилган. Ваҳоланки, ҳозирги шароитда кўмир қазиб чиқариш планининг муваффақиятли бажарилиши кўп жиҳатдан шу кишиларга боғлиқдир.

Мазкур категориядаги шахтёрларнинг обрўйини кўтариш, уларнинг малакасини ошириш лозим. Шунингдек, комбайнлар ва пармалаш машиналарининг шундай машинистларини тайёрлаш керакки, улар бўлар-бўлмасга слесарларга мурожаат қила бермасинлар, балки камчиликларни ўзлари бартараф қила олсинлар. Бизда кўпинча шундай ҳоллар ҳам учрайди: мотор қаттиқроқ гувилласа, машинист уни тўхтатиб қўйиб, электрослесарнинг келишини пойлаб ўтиради. Вақт ўтади, кўмир қазиш плани эса бажарилмайди.

Слесарь эса комбайн машинистига қараганда анча кам ҳақ олади. Кўпгина слесарлар кетиб қолмоқда ва бошқа ихтисос қидирмоқда, дейдилар. Бу тушунарли, албатта. Қаерда кўпроқ ҳақ тўланса, кишилар ўшаёққа интиладилар. Ишни шундай ташкил қилиш керакки, ер остида ишлайдиган барча ишчилар, шу жумладан, электрослесарлар ва механиклар, механизм билан алоқадор бўлган бошқа ишчилар қазиб чиқарилган кўмир миқдорига қараб ҳақ олишдан бевосита манфаатдор бўлсинлар. Шунда улар запас қисмларни ҳам, керакли кабелни ҳам дарров топиб келадиган бўладилар.

Мен айрим ходимлардан, барча комбайнлар ва кўмир қазиш машиналари иш унумини ҳеч бўлмаса, ўрта даражага етказсак, биз қанча қўшимча кўмир олар эдик, деб сўрасам, улар планни бажарган бўлур эдик, дейдилар. Бу тўғри гапга ўхшайди.

Ҳисоблар шуни кўрсатадики, 1956 йилнинг биринчи ярмида комбайнлар пландаги иш унумдорлик даражасига етса, кўмир қазиш машиналарининг унумдорлиги эса, ҳеч бўлмаганда, 1955 йилда эришилган даражада бўлганида эди, Донбасс қўшимча равишда 4,6 миллион тонна кўмир қазиб чиқазган ва кўмир қазиб чиқариш планини бажарган бўлур эди. Демак, гап фақат кўпроқ машина етказиб беришдагина эмас, балки асосан ишни ташкил қилишни ва бу машиналардан фойдаланишни яхшилашдадир. Шахталардаги кўп миқдордаги мавжуд кон техникаси турли камчиликлар ва тартибсизликлар туфайли бекор туриб қолмоқда.

Ўртоқ Хрушчев сўнгра шахталарга раҳбарлик услуби ва методлари тўғрисида гапирди.

— Шахтадаги ишни, — деб кўрсатади ўртоқ Хрушчев, — кабинетда ўтириб яхшилаб бўлмайди, мажлислар ва йиғилишлар билан кўмир қазиб чиқариш мумкин эмас. Ишлаб чиқаришни буйруқлар ва фармойишлар билангина эмас, балки шахталарнинг ўзида бошқариш керак.

Украина Кўмир саноати министрлигининг иш практикасини олиб кўрайлик. Коллегия мажлисида трест бошқарувчилари ва бошқа раҳбар ходимларнинг 15-20 ҳисоботи муҳокама қилинади. Бу масалалар юзасидан камида 60 кишини чақирадилар. Ҳар бир масала юзасидан камида 3 кишини чақирадилар, бўлмаса коллегия дабдабали бўлиб чиқмайди-да. **(Кулги).** Улар лаваларда, участкаларда ишни ташкил қилиш ўрнига, коллегияларда суткалаб мажлис қиладилар. Маълумки, улар энг малакали кишилар— шахта бошлиқлари, трест бошқарувчиларидир. Тўғри, коллегия мажлисларига участка бошлиқларини чақирмайдилар ва бу билан улар ўзларини овитадилар. **(Кулги).** Участка бошлиқларини трестларга, район партия комитетларига чақирадилар, кўпинча уларни шахта бошлиқлари ва партия ташкилотларининг секретарлари чақирадилар. Шундай қилиб, кишилар ўз куч-ғайратларини кўмир қазиб чиқаришга эмас, балки мажлисларга сарфлайдилар.

Трест бошқарувчилари, министрлик ходимлари шахталарга, лаваларга тез-тез бориб, жойларда кўмир қазиб чиқариш ишлари қандай ташкил қилинганлигини назорат қилиб турсалар, яхшироқ бўлмасмикин. Бу ҳам ҳисобот бериш, ҳам инспекция ўтказиш бўлади. Биз мажлислар ўтказишга қарши эмасмиз, мажлислар ўтказиш керак, мажлисларсиз коллектив бошқариш бўлмайди, мажлисларни эви билан, яхши тайёргарлик кўриб ўтказиш лозим.

Кўмир саноати раҳбарлари қоғозбозликка берилиб кетганлар. Масалан, «Главворошиловградуголь» шу йилнинг етти ойи мобайнида 915 буйруқ ва директив хат ҳамда 1.516 телеграмма олган, ўзи эса 190 буйруқ чиқарган, жойларга 1.124 телеграмма ва 6.375 хат юборган. Бу ишларни бажариш учун махсус буйруқ «ёзувчилар» керак-ку! Мен аминманки, бу хатларга имзо чеккан киши уларни ёзиш уёқда турсин, ҳатто ўқимаган ҳам. **(Қарсаклар).** Буларнинг ҳаммасини ўқиб чиқиб бўлмайди ахир.

«Ворошиловградуголь» трестининг «Никанор» шахтасида ўтган йили 1.800 та буйруқ ва фармойиш олинди, шу йилнинг биринчи ярмида министрликдан 265 та ва трестдан 580 та буйруқ ҳамда фармойиш олинди. Бундан ташқари, шахтада 247 марта телеграф орқали кўрсатма олинди. Шахта бошлиғи ўртоқ Кухаренко, буйруқлар шунча кўп келмоқдаки, уларни ўқимайдиган бўлиб қолдилар, бу буйруқларни оладилар, ўқиб кўрмай жўната берадилар, бу техник секретарнинг асосий иши бўлиб қолган, деб тўғри гапни айтиб қўяқолди. Мана сизга «техник раҳбарлик!» **(Кулги).**

Ўртоқ Н. С. Хрушчев сўнгра кўмирнинг таннархи масаласи тўғрисида гапирди. 1956 йилда бир тонна кўмирнинг таннархи пландагидан 6 сўм 56 тийин ошиқ бўлган. Йилнинг биринчи ярмида таннархи юзасидан ортиқча харажатлар 386 миллион бўлган. Кўмир қиммат бўлган экан, бинобарин, жамғарма ҳам камроқ бўлади, чунки кўмирнинг таннархи машинасозликка ҳам, ишлаб чиқаришнинг бошқа ҳамма соҳаларига ҳам таъсир кўрсатади. Ана шу ишга жиддий киришиш ва кўмир таннархини, уни қазиб чиқаришга кетадиган харажатларини камайтиришга эришиш лозим.

— Мен, — дейди ўртоқ Хрушчев, — шахталарда мустаҳкамлашнинг яхши намуналарини, стволларнинг жуда яхши проходка қилинганлигини кўрдим. Биз, чунончи, Харцизск районида бўлдик, янги пармалаш агрегатини кўрдик. Бу пармалаш агрегати шахта стволларини пармалаётган экан. «Ветка-Глубокая» шахтасида мустаҳкамлашларнинг жуда яхши эканлигини кўрдик. Бу ишни ҳар тарафлама кенгайтириш лозим, стволларнинг темир-бетон тюбинглар билан мустаҳкамланиши стволлар проходкасини тезлаштиради.

Ўртоқ Хрушчев шахталарни йиғма темир-бетонлар билан мустаҳкамлашнинг фойдали эканлигини бир қанча мисолларда кўрсатиб берди. Ҳозир бу иш юришиб кетди. Тўғри, дейди ўртоқ Хрушчев, Ворошиловградда менга, баъзан сифати ёмон тирговичлар олиб келишади, дейишди. Буларни ким ясаган, ким ортиб юборган, ким қабул қилиб олган, нима сабабдан зарур контроль ўрнатилмади, деган савол туғилади.

Темир-бетон тюбингларни мустаҳкамроқ цементдан ишлаш керак. Силикат тюбинглар тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш лозим, улар арзон бўлади. Бунга кетадиган ёғочни камайтириш учун бу ишнинг ҳаммасини олға бостириш керак. Ёғочнинг нима эканлигини, унинг тайёрланиши ва узоқ ўлкалардан ташиб келтирилиши қийинлигини биласизлар, ахир.

Лаваларда ёғоч тирговичлар металлдан ишланган кўчма тирговичлар билан алмаштириб тўғри қилишмоқда. Лекин уларни асрамаётганликлари ёмон бўлаётибди. Сўнгги беш йил ичида шахталарда умумий оғирлиги 35 минг тонна бўлган 962 мингта металл тирговичлар йўқотдилар. Бундай исрофгарчиликка чидаб туриш мумкин эмас.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев шахта қурилишини яхшилаш зарурлигини алоҳида таъкидлаб кўрсатди. Маблағларни, дейди ўртоқ Хрушчев, кўп қурилиш объектларига сочиб юбориш практикасига барҳам бериш керак.

— Ўтган куни, — дейди ўртоқ Хрушчев, — Ворошиловград областининг «Ново-Павловка» шахтасида проходчилар сўзга чиқишганида, мен шу ажойиб кишиларнинг гапларини эшитиб жуда қувондим. Сўзга чиққанлардан бири, бир ой ичида 102 метр стволни проходка қилганлигини ва бу стволларнинг ҳаммаси темир-бетон тюбинглар билан мустаҳкамланганлигини айтиб берди.

Демак, бизда проходка қилишнинг прогрессив методлари ҳам, мустаҳкамлашнинг яхши системаси ҳам, ана шундай мустаҳкамлашлар учун мақбул материаллар ҳам бор, лекин бу ишни ташкил этиш жуда орқада қолаётибди. Агар шахтага темир йўл келтирилмаган ёки тош йўл солинмаган бўлса, шахта қуриб бўлмайди. Униси ҳам, буниси ҳам бўлса, бунга нима етсин. Уй-жойлар қуриш, сув, электр қуввати келтириш лозим. Шуларнинг ҳаммаси қилингандан кейингина, шахтани қуришга киришавер. Мен бу билан бирорта кашфиёт очаётганим йўқ, ўзларингиз биласизларки, булар ҳаммага маълум гап, лекин шу нарсани турмушга тадбиқ қилиш учун кўпинча ходимларда уюшқоқлик ва ирода етишмайди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев шундан кейин қурилишларни материаллар билан таъминлашни тартибга солиш, бу материаллардан фойдаланишни яхшилаш зарурлиги тўғрисида гапиради. Материаллар ўз вақтида етказиб берилмаётганлиги сабабли қурилишларда ишчилар кўп вақт бекор туриб қолмоқда.

Кон машинасозлиги заводларининг ишини ҳам яхшилаш, уларни бошқаришни кўмир ишлаб чиқаришга яқинлаштириш зарур. Баъзи ходимлар Украинадаги заводларни республика Кўмир саноати министрлигига топшириш лозим, деб таклиф қилмоқдалар, чунки бу заводлар асосан Донбасс шахталарига хизмат кўрсатади ва улар асосан Донбасснинг эҳтиёжлари учун мослаштирилган. Бу ҳақда ўйлаб кўрса, эҳтимол, уни ижобий равишда ҳал қилса бўлади. Мен Харцизск районида шахта стволларини пармалаш тўғрисида гапириб ўтдим. Стволларни пармалайдиган машиналар Уральмаш заводида ишланган. Бундай савол туғилади: нима учун бу машиналар Краматорск заводида ишланмаган? Ахир, Уральмашзавод ва Краматорск заводи — иккиси ҳам бир хил маҳсулот ишлаб чиқарадиган заводлардир. Машинани Уралдан ташиб келтиришнинг нима ҳожати бор? Хўжасизликку бу.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев иш ҳақи системасидаги чалкашликлар ҳақида гапириб қуйидагиларни кўрсатди: Ишни шундай ташкил қилиш керакки, ҳар бир ишчи бир кунда қанча кўмир қазиб чиқарганини ва шу меҳнати учун қанча ҳақ олишини билсин. Ҳозир нима бўлмоқда? Иш ҳақи плани ошириб бажарилмоқда, ишлаб чиқариш, кўмир қазиб чиқариш плани эса бажарилмаётир. Бу шунинг учун ҳам содир бўлмоқдаки, нормалар чалкаштириб юборилган, прогрессив иш ҳақи тўлаш кўпайиб кетган, иш ҳақи тўлашнинг жуда мураккаб системаси вужудга келган. Бу соҳани муфассал ўрганиш, ишчилар билан маслаҳатлашиш, иш ҳақини ишчининг меҳнат унумдорлигига қараб, қазиб чиқарилган кўмир миқдорига қараб тўланадиган қилиш керак.

В. И. Ленин 1921 йилда қуйидаги сўзлар ёзилган декретга имзо чекди: «Иш ҳақини ҳисоблаш системаси шунчалик оддий ва равшан бўлиши керакки, ҳар бир ишчи ва хизматчи меҳнат унумдорлиги билан иш ҳақи ўртасидаги алоқани тушуна олсин». Жуда яхши айтилган! В. И. Ленин таърифлаб берган шу принципга риоя қилайлик.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ишчи кадрларни иш жойига муқим биркитиб қўйиш масаласига тўхталиб ўтди. Шахталарда асосий кадрлар бор, лекин ишлаб чиқаришнинг кенгайганлиги муносабати билан уларнинг қатори тўлдирилиши керак. Аммо ишчиларни кўпайтириш ҳисобигагина кўмир қазиб чиқазишни кўпайтириш мумкин эмас, кўмир қазиб чиқаришни асосан механизацияни кучайтириш ҳисобига, меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига кўпайтириш лозим.

Ишчиларни бир жойда муқим ишлайдиган қилиш учун энг муҳим нарса уларни уй-жой билан таъминлашдир. Илгари чўлдан иборат бўлган Донбасснинг қаерига борсангиз, ҳозир ишчи посёлкалари қад кўтарганини кўрасиз. Бироқ, уй-жой ҳали ҳам етишмайди. Нега шундай? Чунки кўпгина уй-жой ҳар кимларга бериб юборилмоқда, нотўғри тақсимланмоқда.

Уй-жой биноларини тақсимлаш устидан қатъий контроль ўрнатиш керак. Ҳар бир шахта, ҳар бир завод ўз уй-жой фондига эга бўлиши лозим. Шахта, завод учун қимматли бўлган кишига уй қуриб берилса, шинамгина боғча барпо қилиб берилса, ёмон бўлмайди. Энг яхши квартираларни ер остида ишлайдиган ишчиларга—машинистларга, электрослесарларга ва бошқа ишчиларга бериш керак. Шахтани ташлаб кетган киши квартирани бўшатиб берсин. Шундай қилинса, тўғри бўлмайдими, ўртоқлар?

Овозлар: Тўғри, тўғри бўлади!

Маблағ ва материалларни тежаб сарфлаш лозим. Сталино шаҳрида бир қанча уйларни бузиб, бу уйларда яшовчиларни «Ветка-Глубокая» шахта ишчилари учун қурилган уйларга кўчириб тўғри иш қилганларми? Бу — исрофгарчилик, буни қатъий қоралаш керак. Бизда уй-жойга жуда муҳтож бўлган кишилар ҳали кўп. Шунинг учун ҳам биз уй-жой қурилишини тезлаштириш учун, ортиқчаликларга йўл қўймаслик учун барча чораларни кўришимиз лозим.

Ўртоқ Хрушчев ўз нутқини давом эттириб бундай дейди: партия, комсомол, касаба союз ишларини ҳар томонлама яхшилаш, кишиларни яхшироқ ўрганиш, комбайнчилар билан, кўмир қазиш машиналарининг машинистлари билан, навалоотбойчилар билан, кўмир қазиб чиқарадиган барча кишилар билан алоқани янада мустаҳкамлаш лозим. Бизда партия йиғилишлари ва ишчиларнинг йиғилишлари қандай ўтаётганлигига, раҳбарларнинг ишчилар талабига қандай қулоқ солаётганлигига, клуб, кино, ошхона, магазинларнинг қандай ишлаётганлигига, савдонинг қандай ташкил қилинганлигига назар ташлаш керак. Бу масалаларнинг ҳаммаси жуда катта аҳамиятга эгадир. Кўмир саноати корхоналарида ташкилий ишларни яхшилаш, партия комитетларининг омма билан алоқасини мустаҳкамлаш лозим.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўз нутқининг охирида ички ва халқаро аҳволнинг айрим масалаларига тўхталиб ўтди.

— Саноатимиз, — деди у,—яхши ишламоқда. Бу йил мўл ғалла ҳосили етиштирилди, гап энди уни ўриб-йиғиб олишда қолди.

Ҳозир чорвачиликни тез суръатлар билан ривожлантириш зарур. Бу қийинроқ иш, лекин ишонч билан айтиш мумкинки, бу вазифа ҳам муваффақиятли ҳал қилинади. Сут соғиб олишда биз кенг йўлга чиқиб олдик. Донбассда ҳам ишчиларнинг ҳозир етарли миқдорда сут сотиб олиш имкониятига эга бўлганликлари қувончли бир ҳолдир. Бизда аҳоли учун борган сари кўпроқ сут етказиб бериш ва кейинчалик сут нархини арзонлаштириш имконияти бор.

Бу йил сабзавот масаласи ҳам яхшиланмоқда. Лекин шуни айтиш керакки, биз ҳали ҳам сабзавотчилик хўжалигини жуда эски усулда олиб бормоқдамиз. Кўпроқ карам, қизилча етиштирмоқдамиз, помидор, сабзи, пиёз эса ҳали ҳам кам. Сабзавот ассортиментини кенгайтириш, уларни қайта ишлашни ташкил этиш керак.

Қисқаси, ўртоқлар, саноат ҳам, қишлоқ хўжалиги ҳам ишонч билан ривожланмоқда, ўз вазифасини бажармоқда. Мен ўйлайманки, кўмир саноатининг ходимлари ҳам ўз ишларини қайта қуриб оладилар. Сизларда куч бор, хоҳиш бор ва сизлар халқ хўжалигининг барча соҳаларини муваффақиятли ривожлантиришга Донбасснинг янада яхшироқ ёрдам беришига эришаоласизлар.

Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи яхши. СССРга чет эл делегациялари кетма-кет келиб турибди. Бу мамлакатимиз обрўсининг ўсиб бораётганлигини кўрсатади. Биз камтарликни кўз-кўз қилаётганимиз йўқ, ўз кучимизни биламиз. Бироқ, биз бу кучдан уруш учун эмас, балки тинчлик учун, халқимиз учун, халқнинг моддий ва маданий бойлигини ошириш учун, меҳнаткашлар ҳаёт даражасини кўтариш учун фойдаланишни истаймиз. Американликларнинг, Совет Иттифоқи техника кадрларини Қўшма Штатларга қараганда кўпроқ етиштирмоқда, дея ёттанликлари, буни ўзлари учун энг катта хавф деб билаётганликлари бежиз эмас. Улар нимадан қўрқаётирлар? Улар, ўртоқлар, социализм мамлакати билан тинч йўлда мусобақалашишдан қўрқмоқдалар.

КПСС XX съезди жуда қисқа тарихий муддат ичида жон бошига маҳсулот ишлаб чиқаришда энг кўп ривожланган капиталистик мамлакатларга етиб олиш ва улардан ўзиб кетиш вазифасини қўйди. Биз ўз кучларимиздан, материалларимиздан, кишиларимиздан қанча яхши фойдалансак, бу мақсадга шунча тезроқ етишамиз, партиямиз томонидан қўйилган вазифаларни шунча муваффақиятли ҳал этамиз. **(Давомли қарсаклар).**

Шахтёр ўртоқлар! Сизнинг меҳнатингиз оғир, лекин шарафли иш. Мингларча кишилар шахтада ишлашга жўнаб кетмоқда, чунки бу Ватан учун керак. Партия ва Ҳукуматимиз чақириғига очиқ кўнгил ва соф виждон билан ҳозиржавоблик қилиб, Донбассга ишга келган комсомолларга шон-шарафлар бўлсин! **(Давомли қарсаклар).**

Ана шу ажойиб ёшларга яхши ва қизғин ғамхўрлик қилиш, уларни иш ҳақи жиҳатидан рағбатлантириш, уларнинг моддий жиҳатдан бошқа касбдаги ёш ишчиларга нисбатан яхшироқ шароитда бўлишларини таъминлаш керак. Мен ўйлайманки, кекса шахтёрлар, партия ва касаба союз ходимлари, инженерлар ва техниклар янги ажойиб кишиларни муносиб кутиб олиш учун ҳамма чораларни кўрадилар.

Мамлакат Донбассдан кўпроқ кўмир кутмоқда. Мен аминманки, Донбасс ишчилари бу вазифани шараф билан бажарадилар. Биз мамлакатимиз ишчилар синфи Ленин раҳбарлиги остида, Коммунистик партия етакчилигида қўлга киритган улуғ ғалабаларни мустаҳкамлашимиз, тўхтовсиз ривожлантиришимиз ва олға элтишимиз керак. Бизнинг аҳволимиз илгариги йиллардагидан қиёс қилиб бўлмайдиган даражада енгилдир. Биз ҳозир ягона социализм мамлакати эмасмиз: социалистик қурилишнинг шонли йўлига тушиб олган улуғ Халқ Хитойи, кўпгина мамлакатлар биз билан бирга бормоқда.

Ленининг енгилмас байроғини олға элтайлик! **(Давомли қарсаклар).**

Коммунизм сари, олға! **(Гулдурос, давомли қарсаклар. Ҳамма ўрнидан туради).**

* * *

Кенгаш қатнашчилари Украина ССРда кўмир чиқариш ва кўмир саноати корхоналари қуриш соҳасида йилнинг иккинчи ярмидаги планни муддатидан олдин бажариш учун социалистик мусобақани авж олдириш тўғрисида Украина кўмир саноатининг ҳамма ишчиларига қарата мурожаат қабул қилдилар.

Сталино шаҳри меҳнаткашларининг юз минг киши қатнашган митинги

СТАЛИНО, 17 август. (ТАСС). «Шахтёр» марказий стадиони ҳеч қачон бугунгидек гавжум бўлгани йўқ эди. Иш куни тамом бўлганидан кейин бу ерга Украина кўмир саноати ходимларининг эндигина тамом бўлган кенгашига бағишланган умумшаҳар митингига область марказидаги корхоналар ва муассасаларнинг ишчилари, инженерлари, хизматчилардан юз мингга яқин киши тўпланди.

Трибунада КПСС Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев, Украина КП Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ А. И. Кириченко, СССР Кўмир саноати министри ўртоқ А. Н. Задемидко, СССР Кўмир саноати корхоналари қуриш министри ўртоқ Л. Г. Мельников, Украина ССР кўмир саноати министри ўртоқ А. Ф. Засядько, Украина ССР кўмир саноати корхоналари қуриш министри ўртоқ Г. В. Красниковский, республика, область, шаҳар ташкилотларининг раҳбар ходимлари, жамоатчилик вакиллари бор эди.

Шаҳар партия комитетининг секретари ўртоқ А. А. Титаренко митингни очиб, республика кенгашида қатнашган Украина шахтёрларини ва шахта қурувчиларни шаҳар меҳнаткашлари номидан қизғин табриклади.

Украина КП Сталино область комитетининг секретари ўртоқ И. П. Казанецга сўз берилади. У, КПСС XX съездидан кейин областнинг меҳнаткашлари оғир индустрияни ривожлантириш соҳасида катта ишлар қилганликлари, ҳозирги вақтда областда ишлаб чиқарилаётган бутун маҳсулотнинг 85 проценти оғир саноат маҳсулоти эканлиги тўғрисида гапирди.

— Бизда, — деди ўртоқ Казанец,—илғор шахталар ва трестлар бор. Бироқ умуман олганда кўмир саноати планни бажармаётир. Кенгашда ишимиздаги катта камчиликлар очиб ташланди, биз давлат олдида жуда кўп қарздор бўлиб қолдик, мамлакатга кўпгина Донец кўмирини етказиб беролмадик.

У, областнинг ҳамма меҳнаткашлари номидан КПСС Марказий Комитетига ваъда бериб айтдики, шахтёрлар қолоқликни тугатадилар, мамлакатнинг ривожланиб бораётган халқ хўжалиги учун зарур бўлган Донец кўмирини чиқаришни кўпайтирадилар.

«Куйбишевуголь» трестига қарашли 10-БИС шахтасининг навалоотбойщиги ўртоқ М. М. Тарасов шаҳарнинг барча кончиларини яқинлашиб келаётган байрамни — Шахтёр кунини муносиб кутиб олишга чақиради.

«Куйбишевуголь» трестига қарашли Каганович номли шахтанинг бошлиғи ўртоқ А. Я. Данильченко сўзлайди.

Ўртоқ Данильченко қабул қилинган мажбуриятлар ҳисобига шахта коллективи қўшган биринчи ҳисса ҳақида ахборот берди: йил бошидан буён қўшимча равишда 24 минг тонна кўмир чиқарилган. Нотиқ орқада қолаётган шахталарнинг коллективларига мурожаат қилиб, уларни мавжуд резервларни сафарбар қилишга ва кўмир чиқаришда юз берган қарзни қисқа муддатда қоплашга, шаҳардаги барча корхоналарнинг давлат планларини бажаришга чақиради.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчевга сўз берилади. Донбасс пойтахти меҳнаткашлари уни самимий кутиб оладилар. Ўртоқ Н. С. Хрушчев қаҳрамонона ишлари бутун мамлакатга маълум бўлган Донбасс кончиларини КПСС Марказий Комитети номидан қизғин табриклайди.

Митинг қатнашчилари ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг, мамлакатнинг саноати ва қишлоқ хўжалиги яхши муваффақиятларга эришдилар, деган сўзларини гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар. Ўртоқ Н. С. Хрушчев қаттиқ ишонч билдириб айтдики, Донбасс меҳнаткашлари, биринчи навбатда шахтёрлар, олтинчи беш йиллик планларини муваффақият билан амалга ошириш учун куч-қувватларини аямайдилар ва саноатни ҳамда қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш, совет халқининг турмуш даражасини ошириш ва маданий савиясини юксалтириш ишига ўз ҳиссаларини қўшадилар. Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўз нутқини марксизм-ленинизм байроғини баланд кўтаришга чақириш билан тамомлади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси шарафига айтилган табрик сўзлари янграйди.

Пахтачиликни ривожлантиришда янги давр

С. КАМОЛОВ,
Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси.

КПСС XX съездининг олтинчи беш йиллик план юзасидан Директиваларида пахтачиликни янада кескин юксалтириш кўзда тутилади. Олтинчи беш йилликда Ўзбекистонда пахтанинг ялпи ҳосили тахминан 1,5 баравар кўпайтирилиши лозим. Пахтачиликни ривожлантиришнинг бу плани ҳосилдорликни ошириш, шунингдек янги ерларни ўзлаштириш ҳисобига бажарилади.

Яқинда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети «Пахта етиштиришни кўпайтириш учун Ўзбекистон ССР ва Қозоғистон ССРдаги Мирзачўлнинг қўриқ ерларини суғориш ва ўзлаштириш тўғрисида» қарор қабул қилдилар. Ўзбекистон ССР ва Қозоғистон ССР партия, совет, қишлоқ хўжалик ва сув хўжалик органлари олдига, республикамиз МТС, совхоз ва колхозлари олдига Мирзачўлда қўриқ ерларни ўзлаштириш йўли билан энг йирик пахтачилик районини вужудга келтириш каби муҳим давлат аҳамиятига эга бўлган вазифа қўйилди.

1956-1962 йилларда Мирзачўлнинг Ўзбекистон ССР территориясида 200 минг гектар ерга сув чиқарилиб, ўзлаштирилади.

Партия ва Ҳукумат томонидан берилаётган катта ёрдамлар туфайли республикамизда олтинчи беш йилликда пахтачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларини кескин ривожлантириш учун зарур бўлган моддий база вужудга келтирилди. Ана шу база бизнинг олдимизга қўйилган вазифанинг бажарилишини таъмин этади.

Урушгача бўлган 1940 йилга нисбатан пахта етиштириш 1,8 баравар кўпайтирилди. Ўзбек пахтакорлари пахта етиштиришни кенгайтириш билан Ватанимиз қудратини мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшдилар.

Республикамиз қишлоқ хўжалигининг асосий ва ҳал қилувчи тармоғи — пахтачиликнинг юксалтирилиши Ўзбекистон экономикасининг муваффақиятли ривожланиши учун моддий базадир. Колхозлар давлатга ўтган йил топширган пахталари учун 6 миллиард сўмга яқин даромад олдилар. Колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган пул ва натура ҳақи талайгина кўпайди.

Республиканинг кўпчилик колхозлари пахтачиликдан ва бутун жамоат колхоз хўжалигидан юқори даромад олиб, ташкилий ва хўжалик жиҳатдан мустаҳкамландилар ва жамоат хўжалигини кенгайтиришга, ишлаб чиқариш ҳамда маданий-маиший бинолар қурилишига анчагина маблағ ажратиш имкониятига эгадирлар. Колхозларда асосий ишлаб чиқариш воситалари қиммати 1940 йилга нисбатан деярлик 4 баравар кўпайди. Ана шу даврда колхозларнинг қурилиш ишларига сарф қилаётган маблағлари беш баравар ошди. Қишлоқларимизнинг қиёфаси тобора ўзгармоқда. Тошлоқ районидаги Сталин номли, Чортоқ районидаги «Москва», Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон», Шофрикон районидаги Сталин номли, Наманган районидаги «Ленинград», Олтиариқ районидаги Маленков номли, Китоб районидаги Хрушчев номли колхозлар каби кўпгина қишлоқ хўжалик артеллари йирик уй-жой ва маданий-маиший бинолари қурмоқдалар. Республикамизда бундай колхозлар кўп.

Пахтачилик соҳасида катта тажриба тўплаган ўзбек пахтакорлари кейинги йилларда янги, прогрессив агротехника усулларини жорий қилишда катта ишларни амалга оширдилар, чигитни торқаторлаб ва квадрат-уялаб экишга, ғўза қатор ораларини икки томонлама ишлашга узил-кесил ўтдилар.

Бироқ республикада пахта етиштириш халқ хўжалигининг ўсиб бораётган талабидан ҳали анча орқада қолаётир. Пахтакор районлар мавжуд катта имкониятлардан ёмон фойдаланмоқдалар. Пахта етиштиришда бир қатор жиддий камчиликлар рўй бераётир: кўпгина колхозлар пахтадан кам ҳосил олаётирлар, кўп меҳнат талаб қиладиган анчагина ишлар, айниқса пахта териш ишлари ҳали ҳам етарлик даражада механизациялаштирилмаган, суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш юзасидан қилинаётган ишлар қониқарсиз олиб борилмоқда, алмашлаб экишни жорий этиш учун зарур бўлган тадбирлар амалга оширилмаётир, пахтанинг янги серҳосил, бирмунча эрта пишадиган сортларини етиштириш ва уларни ишлаб чиқаришга жорий этиш юзасидан олиб борилаётган ишлар етарли эмас.

Пахта етиштиришнинг секин ўсаётганлигининг сабабларидан бири — давлатга топширилган пахта учун бериладиган устама мукофот тўлашда 1935 йилдан бери қўлланилиб келган системанинг эскириб қолганлигидир. Бу система пахта майдонларини кенгайтириш, пахта ҳосилини кўпайтиришга барча группа колхозларни бирдай рағбатлантирмайди.

Партия ва Ҳукуматимиз қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини кенгайтиришда колхоз ва колхозчиларнинг моддий манфаатдорлиги масаласига доимо катта эътибор бериб келмоқдалар.

КПСС XX съезди қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда колхоз ва колхозчиларнинг моддий манфаатдорликларини бундан буён ҳам ошириб бориш зарурлигини яна таъкидлаб ўтди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети пахта етиштиришни кўпайтиришда колхоз ва колхозчиларнинг моддий манфаатдорликларини ошириш мақсадида «Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилдилар. Бу қарор давлатга топширилган пахта учун устама мукофот тўлашнинг ҳозиргача амалда бўлиб келган шартларидаги жиддий камчиликларга барҳам беради, пахтачиликни ва республика қишлоқ хўжалигининг бошқа барча соҳаларини ривожлантириш учун янги, кенг перспективалар очади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1956 йил ҳосилидан бошлаб пахтанинг сортлари бўйича янги тайёрлаш нархларини белгиладилар. Шунга мувофиқ совет сортларидан бўлган пахтанинг ҳар тоннасига 1-сорт учун 3.500 сўм, 2- сорт учун 3000 сўм, 3- сорт учун 2.600 сўм, 4- сорт учун 1.800 сўм тўланади. Ингичка толали совет сортларидан бўлган пахта учун совет сортларидан бўлган пахтага нисбатан икки баравар ошиқ нарх белгиланди.

Шундай қилиб пахтанинг баҳоси ўртача ҳисобда 45-50 процент оширилди.

Пахтакор республикалар Министрлар Советларига СССРнинг манфаатдор министрликлари билан келишилган ҳолда айрим зоналар бўйича пахтанинг тайёрлаш баҳосини табақалаштириш ҳуқуқи берилиши катта аҳамиятга эгадир. Бу ҳуқуққа биноан пахтанинг баҳоси, республика учун сортлар бўйича тасдиқланган умумий баҳо сақланиб қолгани ҳолда айрим зоналарда 10 процентгача кўпайтирилади ёки камайтирилади.

Бу тадбир тупроқ иқлим шароити бирмунча оғир бўлган, одатда бир тонна пахта етиштириш учун бошқа колхозларга қараганда кўпроқ меҳнат сарф этиладиган ерлардаги колхозлар учун пахтанинг баҳосини оширишга имкон беради.

Колхозларнинг пландан ташқари топширган пахталари учун ўртача тайёрлаш баҳосининг 50 проценти миқдорида устама мукофот тўланади.

Яна шу нарса белгиландики, совет сортларидан бўлган ва ҳақиқатда экилган пахтанинг ҳар бир гектаридан 23 центнердан ошиқ топширилган пахта учун ҳамда ингичка толали совет сортларидан бўлган ва ҳақиқатда экилган пахтанинг ҳар бир гектаридан 20 центнердан ошиқ топширилган пахта учун, колхозлар пахта топшириш планини бажарганликларидан қатъий назар, ўртача тайёрлаш нархининг 50 проценти миқдорида устама мукофот берилади.

Тажриба шуни кўрсатаётирки, 400 дан кўпроқ колхоз ҳар йили гектаридан 23 центнердан ошириб ҳосил олиб, давлатга бир миллион тоннадан кўпроқ пахта топширмоқда. Бу йил бу колхозлар оладиган устама мукофот пули тахминан 500 миллион сўмни ташкил этади. Бу нарса пахта ҳосилдорлигини янада ошириш учун курашга зўр бериб рағбатлантиради.

Мирзачўлни ўзлаштираётган районларда, шунингдек суғорилаётган ерларни ўзлаштираётган бошқа районлардаги кўчирилиб келган колхозлар 3 йил мобайнида топширган пахталари учун ўртача тайёрлаш баҳосининг 20 проценти миқдорида устама оладилар.

Фақат ана шу ҳисобдан Гулистон районидаги (Мирзачўл) Хрушчев номли колхоз бу йил қўшимча равишда 600 минг сўмга яқин даромад олади.

МТСларга ғўзани парвариш қилишда бажарган ишлари учун тўланадиган натура ҳақининг қатъий ставкалари ўртача ҳисоб билан 40 процент камайтирилганлиги, шу жумладан МТСларнинг ингичка толали сортлардан бўлган ғўзаларни парвариш қилиш соҳасида бажарган ишлари учун тўланадиган натура ҳақининг қатъий ставкалари 50 процент камайтирилганлиги пахтакор колхозлар экономикасини юксалтиришда ғоят катта аҳамиятга эгадир.

Натура ҳақ ставкасини камайтиришнинг колхоз экономикасини кўтаришда қандай роль ўйнашини илғор «Полярная звезда» колхози мисолида кўрамиз. МТС бу йил колхозда жуда катта ҳажмдаги ишларни бажариб беришига қарамасдан натура ҳақига тўланадиган пахта миқдори 428 тоннадан 247 тоннага келади. Бу эса колхоздаги пахта ялпи ҳосилининг атиги 8 процентини ташкил этади.

Қарорга мувофиқ 1957 йил 1 январдан бошлаб экинлар ва дарахтзорларни суғориш учун фойдаланилаётган сувга ҳақ тўлаш бекор қилинади. Бунинг натижасида республика колхозлари колхоз ишлаб чиқаришини кенгайтириш ва колхозчилар меҳнат кунига ҳар йили қўшимча равишда 80-90 миллион сўм пул ажратиш имкониятига эга бўладилар.

Пахтакор республикалар Министрлар Советларига колхозларнинг ўтган йиллардаги сув тўловидан қолган қарзларини кечиб юбориш ҳуқуқи берилди.

1957 йилдан бошлаб колхозларга минерал ўғитлар улгуржи нарх билан сотиладики, бу минерал ўғитларнинг ҳозирги баҳосидан 15-20 процент камдир. Бунинг натижасида ҳам колхозлар тахминан 80 миллион сўм иқтисод қиладилар.

Пахта нархининг оширилиши туфайли колхозлар қандай фойда оладилар?

Бунинг учун Ўртасарой районидаги «Коммунизм» колхозини олиб кўрамиз. Бу колхоз бир қатор сабабларга кўра иқтисодий жиҳатдан кучсиз хўжалик ҳисобланади. Колхозда ўтган йил 730 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 18 центнердан ҳосил олиниб, пахтадан келган даромад 2 миллион 622 минг сўмни ташкил этган эди. Бу йил колхоз 770 гектар ерда пахта етиштирмоқда. Гектаридан 19 центнердан ҳосил олиши керак. Шунда давлатга 1460 тонна пахта топширган бўлади. Колхоз бу ҳосилдан давлатга МТС ишлари учун натура ҳақи тарзида 327 тонна пахта топшириши керак эди. Колхоз правлениеси пахтадан келадиган умумий даромадни амалдаги нархлар бўйича 2 миллион 773 минг сўм қилиб белгилаган. Пахтага янги баҳо белгиланиши ва контрактация шартларининг ўзгартирилиши натижасида «Коммунизм» колхозининг даромади эндиликда 3 миллион 736 минг сўмга етади, яъни 963 минг сўм ёки қарийб 35 процент кўпаяди.

Пахтанинг асосий баҳосининг ошиши ҳам, МТСга тўланадиган натура ҳақининг камайиши ҳам колхоз даромадининг ўсишига ёрдам беради. Энди колхоз давлатга МТС ишлари учун натура ҳақ тартибида атиги 196 тонна пахта топширади. Натижада колхозда меҳнат кунларига тақсим қилинадиган пул даромади яқин икки барабар кўпаяди, колхознинг ҳозиргача амалда бўлиб келган пахта баҳолари асосида тузган дастлабки кирим-чиқим сметасида белгиланган 6 сўм 80 тийин ўрнига 11 сўм 84 тийиндан тақсимланади.

Колхознинг пахта етиштириш учун 1957 йилда қиладиган харажатлари сувга тўланадиган ҳақнинг бекор қилиниши ҳисобига ҳам (бунга ҳар йили тахминан 80 минг сўм сарфланар эди), шунингдек минерал ўғитлар баҳосининг камайтирилиши ҳисобига ҳам қисқаради.

Ҳисоблаб чиқишлар шуни кўрсатаётирки, пахта тайёрлаш плани бажарилса, кўпчилик колхозларнинг даромади кескин равишда ошади. Қорақалпоғистондаги колхозлар бу йил пахта тайёрлаш планини бажарсалар пахтанинг эски баҳолари асосида белгиланган даромадга қараганда 115 миллион сўм, Бухоро область колхозлари 90 миллион сўм, Самарқанд область колхозлари 145 миллион сўм, Фарғона область колхозлари 50 миллион сўм ортиқ даромад қиладилар.

Шундай қилиб, республикамиз колхозлари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарорига мувофиқ бу йил қўшимча равишда бир миллиард сўмга яқин даромад оладилар.

Партия ва Ҳукуматимизнинг бу янги қарори барча колхозларнинг, айниқса иқтисодий жиҳатдан қолоқ бўлган колхозларнинг ташкилий-хўжалик жиҳатдан янада мустаҳкамланиши учун ғоят қулай шароит яратиб беради. Эндиликда республикада пахтачиликни ривожлантириш иши партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг колхозларга қиладиган раҳбарлиги савиясига, колхозлардаги барча ишларнинг ташкил этилишига боғлиқдир.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарори совет пахтачилигини ривожлантиришда янги давр очади.

Бу йил республикамиз ғалла, пилла, қоракўл тери тайёрлаш планларини муваффақият билан бажарди. Гўшт ва сут тайёрлаш ярим йиллик плани бажарилди. Далаларимизда пахта, каноп, картошка, сабзавот ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етишмоқда.

Ўзбекистон пахтакорлари Партия ва Ҳукуматимиз кўрсатаётган бу янги ғамхўрликка бу йил мамлакатга 3 миллион тонна пахта етказиб бериш юзасидан олган мажбуриятларини бажариш билан жавоб берадилар.

Мирзачўлга бошланган ҳужумнинг фронти тобора кенгайиб бормоқда. Яқин йиллар ичида Мирзачўлда 300 минг гектар, шу жумладан, Ўзбекистонда 200 минг гектар ер ўзлаштирилади. Мирзачўл районида янги МТС қурилаётир. Ҳозир бу янги МТС қуриладиган ер текисланиб, фундамент тайёрланди. Тез кунда МТС нинг деворлари тикланабошлайди. **Суратда:** Мирзачўлда қурилаётган янги МТС участкаси.

Б. Артемов фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси)

Звено бошлиғи

Яшил квадрат, қадрдон дала,
Туташган карталар яхлит ва кўркам.
Меҳнат қўшиқлари янграр баралла,
Мазмунга тўлиқдир бундаги ҳар дам.
Ғўза баргларида қуёшнинг нури,
Майин шабадада ҳар туп силкинар.
Шу меҳнат майдони элнинг ғурури,
Гули тўқ кўсаклар кўзга илинар.
Универсал юрибди эгат оралаб,
Рулида ғайратли механик хотин.
Кўнгил қувонади ҳосилга қараб,
Равшан, порлоқ кўрар халқ саодатин.
Ариқ бўйларидан ўтиб бораман,
Дала шийпонига — толнинг ёнига,
Аста-аста юриб етиб бораман,
Звено бошлиғи — чолнинг ёнига.
Қизғин саломлашдик қадрдонлардай:
— Иш билан ҳормангиз, Қўзибой ота!
У назар ташлайди меҳрибонлардай,
Мўл ҳосил йўлида мақсади катта.
Етмишга тўлса ҳам қадами тетик,
Серҳазил, нуроний оқсоқол ўзи.
Бели букчаймаган, қаддин тутар тик,
Маънога тўлиқдир ҳар айтган сўзи:
— Мана кўсаклар ҳам тўлишиб қолди.
Қаранг шоналарни, қатор-қатор гул.
Янги ер чамандек яшил тус олди,
Мўл-кўл ҳосил учун ишонар кўнгил.
Ота эгатларга сув таратади,
Ишнинг кўзин билган миришкор
миробь.
Меҳнат мўъжизасин чин яратади,
Ҳосил истагидай сувлари сероб.
Қуёш уфқларга бош қўяр чоғи,
Пахтазор устига қўнмоқда оқшом.
Даладай бағри кенг ота қучоғи,
Ҳаёт, меҳнат завқи—туганмас илҳом.

Юсуфжон ҲАМДАМ.

Қолоқ бригадаларни илғорлар қаторига кўтариш керак

Октябрь районидаги Киров номли колхоз аъзолари бу йил 825 гектар ерга чигит экиб, ҳар гектар ердан 30 центнердан ҳосил етиштириш учун курашмоқдалар. Пахтакорлар механизаторлар билан ўзаро ҳамкорликда ишлаб, механизация кучидан унумли фойдаланаётганликлари туфайли колхоз бўйича пахта ҳосили йил сайин ортиб бормоқда ва қўл меҳнати сарфи камаймоқда. 1954 йилда бир центнер пахта учун 9 тадан меҳнат куни сарфланган бўлса, 1955 йилда бир центнер пахта учун 8 тадан меҳнат куни сарфланди. Бу йил эса ҳар бир центнер пахта учун 6,5 тадан меҳнат куни сарфлаш кўзда тутилади.

Ҳозир колхоз далаларида мўл ҳосил етилмоқда. Айниқса, коммунист А. Д. Палюнина бошлиқ бригаданинг ғўзаларида яхши ҳосил тўпланган. Бу бригаданинг аъзолари 86 гектар ерга квадрат-уялаб чигит экиб, ҳар гектар ердан пландаги 29 центнер ўрнига 35 центнердан ҳосил олишни мўлжалламоқдалар. Бригаданинг ғўзалари 4- марта комплекс парвариш қилинди. Чеканка ҳам сифатли қилиб ўтказилди. Ҳозир бу бригада майдонидаги ғўза тупларида 8-9 дан бўлиқ кўсак, 15-16 тадан ҳосил шохлари бор. Бригадада суғориш, культивация, озиқлантириш каби дала ишлари ҳам давом эттирилмоқда. Шунингдек, колхознинг биринчи ва иккинчи бригадаларида ҳам ғўза парвариши ана шундай намунали ўтказилаётир.

Афсуски, колхознинг ҳамма бригадаларида ҳам ғўза парвариши ана шундай кўнгилдагидек бормаётир. Масалан, ўртоқ К. Кучарбоев бошлиқ бригадани олайлик. Бригада аъзолари кейинги вақтларда ғўза парваришини сусайтириб юбордилар. Натижада меҳнат интизоми бўшашиб кетди. Бу ерда ҳалигача ғўзанинг иккинчи чопиғи тугалланмаган. Экинлар табақалаштириб, қондириб суғорилмаганлиги ҳолда, сув исрофгарчилигига йўл қўйилмоқда. Ғўза қатор ораларини культивация қилишга ҳам етарли эътибор берилмаётир. Шуниси ачинарлики, 14 гектар ердаги ғўза ҳалигача бегона ўтлардан тозаланмаган. Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашилмаётир. Бу камчиликлар кўплаб ҳосилнинг нобуд бўлишига, шона ва гулларнинг тўкилиб кетишига сабаб бўлаётир. Шунингдек, колхознинг 8, 9, 11-бригада аъзолари ҳам дастлабки ютуқлардан мағрурланиб, ҳосил тақдири ҳал қилинаётган шу кунларда ишни бўшаштириб юборганлар.

Шу кунларда уста деҳқонлар айтганидек, сал бўлса ҳам бепарволикка йўл қўйиш мумкин эмас. Колхоз партия ташкилоти ва правлениеси буни ҳамма вақт эсда тутиши ва қолоқ бригадаларни ҳам илғорлар қаторига етказиб олиш учун тадбирлар кўриши керак.

А. ЖАЛОЛОВ.

Ғўза парвариши кучайтирилмоқда

Хрушчев номли колхоз аъзолари Пахта байрамини муносиб кутиб олиш учун ғўза парваришини ҳар тарафлама қизитиб юбордилар. Колхознинг 465 гектар майдондаги ғўзаси шу кунга қадар 5 марта узунасига, 4 марта кўндалангига культивациядан чиқарилди. Ҳозир ғўзаларни қўшимча культивация қилиш ва озиқлантириш давом этмоқда. Колхознинг ўртоқ Мусаев бошчилик қилаётган бригадасида ғўза парвариши айниқса қизғин бораётир. Бригада аъзолари 46 гектар майдондаги ғўзаларни юқори агротехника муддатларида парвариш қилиб, яхши натижаларга эришдилар. Улар август ойида ғўзаларни яна 2 марта чопиқ, культивация қилиш мажбуриятини олган эдилар. Ҳозир ана шу мажбурият юзасидан кўпгина ишлар қилинди.

Ўтган йили кўп ва юқори сифатли пахта териб, областимизда катта ютуққа эришган Саодат Гулаҳмедова ана шу бригадага қарашли звенога бошчилик қилаётир. Бу звенонинг 10 гектар еридаги ғўзаси жуда яхши ривожланмоқда. Ҳар туп ғўзада 10-12 тадан бўлиқ кўсак бор. Звено аъзолари мўл ҳосил етиштириш. Пахта байрамини муносиб совғалар билан кутиб олиш ниятида ғўза парваришини қизғин давом эттирмоқдалар.

Ж. СУЛТОНОВ,
Бўка райони.

Ҳинд санъати виставкаси

Ўзбекистон давлат санъат музейининг Шарқ бўлимидаги экспозициялар кейинги пайтларда янги-янги экспонатлар, Хитой, Ҳиндистон, Бирма, Япония халқларининг маданиятини ҳикоя қилувчи коллекциялар билан бойиб бормоқда.

Ҳинд санъатини акс эттирувчи экспонатлар сони икки йилча бурун 20 тага етар-етмас бўлса, ҳозир уларнинг сони 170 дан ошиб кетди. Бу янги экспонатларнинг кўпини ўтган йили Ҳиндистонга сафар қилган Ўзбекистон санъат усталари делегацияси олиб келган. Уларни ҳиндистонлик дўстларимиз ўзбек санъаткорларига совға қилиб беришган. Ўзбекистон ССР Маданият министрлигининг қарори билан ҳинд чолғу асбоблари, кийимлари ва бошқа нафис жиҳозлардан иборат каттагина коллекция Давлат санъати музейига топширилди. Музейнинг икки хонасини ишғол қилган бу экспонатлар томошабинларнинг диққат-эътиборини ўзига жалб қилмоқда.

Хонага киришингиз билан девордаги учта рангли плакатга кўзингиз тушади. Бу плакатларнинг бирида XVII асрда қурилган ва шарқда «Тошдан бунёд қилинган поэма» сифатида шуҳрат қозонган Тожмаҳал мақбараси ўзининг бутун гўзаллиги, салобати, архитектурасининг нафислиги билан акс этган. Иккинчи плакатда — Мадура ибодатхонаси, Учинчи плакатда дарё бўйидаги Амритсар шаҳрининг гўзал қиёфаси акс эттирилган.

Витрина ичидаги ўнга яқин чолғу асбоблари диққатингизни тортади. Булар турли шаклдаги уриб ва чертиб чалинадиган нафис, ихчам асбоблардир. Нариги витринада эса торли ҳинд чолғу асбоблари коллекцияси. Бу асбоблар бежиримлиги, конструкциясининг ранг-баранглиги, санъаткорона ишланганлиги билан эътиборингизни тортади. Мана, ўттизга яқин тори бўлган жажжигина скрипка. Мана буниси ҳам гўзал, бежирим ишланган. Унинг тори тўртта. Турли формадаги, торларининг сони ҳам турлича бўлган бу чолғу асбоблари ҳинд музикасининг имкониятлари бойлигини, ҳинд ҳунарманд-чолғусозларининг катта санъаткор эканлигини намойиш қилади. Бурчакка қўйилган каттагина гўзал бир асбобни томошабинлар айниқса зўр қизиқиш билан кузатмоқдалар. Бир ярим метрча узунликдаги бу торли асбоб Вина деган машҳур ҳинд чолғу асбобидир. Бу асбоб хилма-хил, ёқимли овозлар манбаидир. Винага: «Ҳинд халқидан ўзбек халқининг санъат усталарига» деган сўзлар ёзиб қўйилган.

Деворда бир сурат бор. Қизил ранг билан чизилган бу сувратда раққоса Гулнора Маваеванинг ўзбек халқ рақсини ижро этаётган пайти тасвирланган. Уни ҳинд рассомларидан бири чизиб, Ўзбекистон маданият арбоблари делегациясига тақдим этган.

Деворда тик дарахтнинг ёғочидан ишланган патнуслар осиғлиқ турибди. Турли шакл, турли ҳажмдаги бу патнусларнинг ичи нақшланган. Улардаги хилма-хил нусхалар ҳинд ҳунармандлари орасида уста нақкошлар кўп эканлигини намойиш қилади. Фил суяги, садаф билан инкрустация қилинган хилма-хил безакли ва зийнатли буюмлар, кўпгина ҳунармандчилик маҳсулотлари ҳинд халқининг маданий-маиший ҳаётини, бойлигини ҳикоя қилади. Фил суяги, садаф билан инкруснақшин улкан мис баркашлар олдида узоқ туриб қоласиз. Оддий халқ киядиган кийимлар, аёллар ёпинадиган сари, усталик билан тикилган кўйлаклар... Айниқса театр кийими қўйилган алоҳида витрина диққатни кўпроқ тортади. Нафис мата ва харирдан тикилган бу раққоса кийими ҳашамдорлиги, шарқ стилига хос томонлари билан ажралиб турибди. Кийимга кичкина- кичкина кўзгулар чатилган. Бу — кийимга ялтироқлик бағишлайди.

Мана, уч хоналик ойнаванд витрина. Юқори қаватида бронза ва мисдан ишланган икки скульптура турибди. Ўнг томондаги бронзадан ишланган скульптурада ҳинд худоларидан Шиванинг қиёфаси акс эттирилган. У XVIII асрда ишланган экан. XX аср маҳсулоти бўлган мисдан ишланган Шива скульптурасини кўриб, ҳозирги замон ҳинд ҳайкалтарошлик санъатининг анча ривожланганига ишонч ҳосил қилиш мумкин.

Иккинчи бир хонага кирганимизда Бирма санъати ёдгорликлари билан бир қаторда, ҳинд ёзуви, ҳунармандчилиги, санъатига оид бир неча экспонатни кўрдик. Айниқса, машҳур ҳинд халқ эпоси «Рамаяна»га ишланган иллюстрациялар акс этган чодра, санскрит алифбеси билан пальма баргларига ёзилган «Рамаяна» китоби энг қимматли экспонатлардандир. Сандал дарахти ёғочидан тайёрланган ўймакорлик, ҳашамкорлик усулида садаф, фил суяги билан ишланган нақшин қутичалар, турли уй-рўзгор буюмлари томошабинда ҳинд халқининг бой маданияти, узоқ ўтмиши, кенг тараққий этган санъати ҳақида катта таассуротлар қолдиради.

Музейга келувчилар ҳинд санъати виставкасига қўйилган экспонатларни қизиқиб томоша қилмоқдалар. Бу виставка улуғ ҳинд халқи ҳаёти, тарихи, маданияти ва санъатига бўлган қизиқиши тобора ошиб бораётган халқимизнинг маънавий эҳтиёжини қондиришга хизмат қилмоқда.

—Бу экспонатлар ҳинд халқининг бой санъати ҳақида тасаввур беради,—дейди музей Шарқ бўлимининг мудири ўртоқ Б. С. Сергеев,—лекин биз ҳали бу экспозицияларни Москва, Ленинград музейларидан, Ҳиндистондан олинадиган экспонатлар ҳисобига янада кенгайтиришни мўлжаллаяпмиз. Бу халқимизнинг қизиқиши ва истакларига мос тушади.

Ҳинд санъати виставкасини кўрувчилар сони кун сайин ўсиб бормоқда.

М. ЯХЁЕВ,
В. АБДУЛЛАЕВ.

Киномеханикларнинг область кенгаши

Яқинда киномеханикларнинг область кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда район маданият бўлимларининг мудирлари ва кинолаштириш бош инспекторлари қатнашди. Область маданият бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Н. Қирғизбоев меҳнаткашларга кино хизмати кўрсатишнинг 1956 йил 7 ойлик планининг бажарилиш якунлари ва йиллик планни муваффақиятли бажариш тадбирлари тўғрисида доклад қилди.

Район маданият бўлимлари ва киномеханиклар область меҳнаткашларига кино хизмати кўрсатишни бирмунча яхшилаб, 7 ойлик планни муддатидан илгари бажардилар. Калинин, Оржоникидзе, Сирдарё, Чиноз ва Мирзачўл районларида айниқса яхши натижаларга эришилди. Докладчи ўз сўзида область меҳнаткашларига кино хизмати кўрсатишда Октябрь, Оққўрғон, Пискент, Паркент, Боёвут ва Тошкент районларида жиддий камчиликларга йўл қўйилаётганлигини ҳам кўрсатиб ўтди. Ана шу районларнинг маданият бўлимлари ходимлари кино хизмати кўрсатишни яхшилашга қаратилган тадбирларни оперативлик билан амалга оширмаётирлар, киномеханиклар эса ўз вазифаларига бўлган масъулиятни тўла ҳис этмаётирлар.

Доклад юзасидан қизғин музокаралар бўлди. Сўзга чиққанлар область маданият бошқармаси, унинг кинолаштириш бўлими, Ўзбекистон кинопрокат конторасн ва республика кинолаштириш Бош бошқармаси ишидаги жиддий хато ва камчиликларни қаттиқ танқид қилдилар.

Область кино ходимлари, йиллик планни Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 39 йиллигини байрам қилиш куни— 7 ноябргача бажариш мажбуриятини олдилар.

Тарихий бино тикланмоқда

Октябрь районидаги Ҳамза кўчасига жойлашган Бароқхон мадрасаси XVI асрда халқимизнинг катта кучи ва маҳорати билан барпо этилган тарихий ёдгорликдир. Бу бинонинг кираверишидаги юксак пештоқи, ранг-баранг сирлардан ишланган гуллари ҳамон киши диққатини ўзига тортади. Уни кўздан кечирган киши халқимизнинг ўтмишдаги маданияти билан фахрланади, қалбида ажиб бир тўлқин жўш уради. Ҳартурли воқиа ва ҳодисалар, табиий шароитнинг таъсир этиши туфайли мадрасанинг кўркам қуббалари, гумбазлари бирин-кетин емирилабошлаган, муҳташам деворлари дарз кетган, бинонинг фундаменти чўккан. Унинг кўпгина безаклари, масалан, мадрасанинг тўридаги хона гумбазининг нақшлари деярли ўчиб кетган. Қадимда «кўк гумбаз» деб аталган бу хона ичи ҳозир энг моҳир, кекса усталар кучи билан асли ҳолига келтирилмоқда.

Бугун бу кўҳна бино худди оқил фарзандларнинг эътибор ҳамда иззати билан кийинтирилаётган мўйсафид ота каби янги кўркам либосларга бурканмоқда. Бароқхон мадрасасини қайта тиклашда кекса моҳир усталар иштирок этмоқдалар. Улардан баъзиларининг ишларини кўздан кечирайлик. Мана ота-бобоси машҳур ғилкор ўтган уста Насим ота, уста Котиб акалар. Айниқса уста Насим ота тарихий биноларнинг «тилини биладиган»лардан.

...Бинонинг энг тикка гумбазларидан бирининг томига чиқамиз. Бу ерда уста Насим ота ва бир гуруҳ ғилкорлар гумбазнинг қулаган қисмини қайтадан кўтармоқдалар. Улар чаққонлик билан ишлашмоқда. Гумбазнинг ғиштларини бирбирига тишлатиб турган ганчлар ўрнига ҳозир алибастр ишлатилаётир. У ганчдан ҳам пишиқ. Аммо уни пешма-пеш ғиштга ёпиштириб турилмаса у қотади-қолади. Бунинг устига «балиқпушт» нусхали гумбазнинг асл формасини сақлаб қолиш ҳам ниҳоятда моҳирликни талаб қилади. Насим ота бу ишни жуда ҳушёрлик билан бажармоқда. Унинг иши унумли, пишиқ ва кўркам чиқмоқда.

Пастда, катта хонақохлардан бирида дурадгорлардан Отамуҳамедов Содиқ ва Юнусов Мажид акалар эшик ҳамда деразалар ясаш билан банд. Бу ҳам анча майда иш. Эшик ва ромлар одатдагиларга ўхшамайди. Уларни ўша мадрасанинг қадимий эшик ҳамда ромларига ўхшатиш керак. Усталар бу ишни муваффақият билан бажармоқдалар.

Мадрасани тиклаш ишлари Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қурилиш ва архитектура давлат комитети назорати остида олиб борилмоқда. Комитет дастлаб, мадрасанинг барча архитектура хусусиятларини ўрганиб чиқди. Сўнг бинони асл ҳолича тиклаш проектини тузиб берди. Тиклашнинг энг қийин ишлари шу йўл орқали енгиллаштирилди. Ҳозир бинонинг ички хоналаридан кўп қисмининг безаклари ишлаб бўлинди. Қадимда қоронғи бўлган хонақох-ҳужраларда ҳозир қиммат баҳо қандилларга ўрнатилган электр лампочкалари порлаб турибди.

Бароқхон мадрасаси Урта Осиё ва Қозоғистон диний бошқармаси ихтиёрига берилган. Ҳозирданоқ унда бир неча хона бирлаштирилиб, кутубхона ташкил этилган. Бу кутубхонада турли тиллардаги тарихий кўлёзма асарлар тўпланган. Шунингдек бу ерда меҳмонхона ҳам очилади.

Бундан 400 йил муқаддам қурилган тарихий бинонинг тикланиши ўзбек халқи архитектура бойлигига қўшилаётган каттагина ҳиссадир.

А. МУЛЛАМУҲАМЕДОВ.

Сувайш канали масаласига бағишланган Лондон конференциясида 1956 йил 17 августда

Д. Т. ШЕПИЛОВ нутқи

Сувайш канали масаласига бағишланган Лондон конференциясида бугун СССР Ташқи Ишлар Министри Д. Т. Шепилов нутқ сўзлади. Совет делегациясининг бошлиғи ўз нутқида бундай деди:

Совет Иттифоқи шу нарсага аминдирки, давлатларнинг суверен ҳуқуқларини ҳурматлаш ва ички ишларига аралашмаслик асосида замоннинг руҳига мувофиқ, халқаро ҳамкорликни ривожлантириш йўли билан Сувайш канали проблемасини ҳам ҳал қилиш мумкин. Бу масалада ҳам ишга объектив равишда ва бетарафлик билан қараш зарур.

Сувайш канали масаласининг икки жиҳати бор, деди Шепилов, буларнинг бири Сувайш канали компаниясининг национализация қилиниши масаласи бўлса, иккинчиси каналда кемаларнинг бемалол қатнаши масаласидир. Биринчи масала фақат суверен Миср давлатининг ички компитенциясига таалуқлидир. Агар биз ички ишларга аралашмаслик принципига риоя қиладиган бўлсак, бу масала ҳеч бир конференцияда муҳокама қилиниши мумкин эмас. Иккинчи масала эса кўп давлатларга таалуқли масаладир. Халқаро ҳуқуқ нуқтаи назаридан қараганда, ҳар бир давлатнинг ўз юрисдикцияси остидаги территорияда бўлган мулкларни национализация қилиши қонуний иш бўлади. Давлат мулкларнинг эгаси шу давлат граждани бўладими ёки чет мамлакат гражданлари бўладими, бундан қатъи назар ўша мулкларни национализация қилиши мумкин. Халқаро ҳуқуқнинг бу қоидаси Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 1952 йилда қабул қилган резолюциясида ҳам таъкидланган.

Совет делегациясининг бошлиғи чет эл капитали билан ишлайдиган компанияларнинг национализация қилинганлигига доир баъзи фактларни бир қанча давлатлар практикасидан олиб эслатиб ўтгач айтдики, халқаро ҳуқуқ ва турли давлатларнинг мулкларни национализация қилиш масаласидаги практикаси мутлақо равшандир ва Миср ҳақли эканлигини кўрсатади. Д. Т. Шепилов, Сувайш канали компанияси канални бошқаришда «халқаро функцияни» бажариб келди ва шунинг учун ҳам бу компания Миср давлатининг юрисдикциясига тегишли эмас деган даъволар асоссиз эканлигини кўрсатиб берди.

Биз, деди Д. Т. Шепилов, Миср Ҳукумати Сувайш канали компаниясини национализация қилганида халқаро ҳуқуқ доирасидан чиққани йўқ деб ҳисоблаймиз, бу масала суверен Миср давлатининг ички компитенциясига дахлдор масаладир ва бу кенгашда ҳам, бошқа бирор халқаро конференцияда ҳам муҳокама қилиниши мумкин эмас, деб ҳисоблаймиз.

Сўнгра СССР Ташқи Ишлар Министри кемаларнинг бемалол қатнови масалаларига ва баъзи ғарб давлатларининг позицияларига тўхталиб ўтди.

Сувайш канали, деди у, ҳеч шубҳасиз, Мисрникидир. Шу билан бирга ғарб давлатлари учун ҳам, шарқ давлатлари учун ҳам, халқаро савдо-сотиқ ва жаҳон йўллари учун катта аҳамиятга эга бўлган Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатновига бошқа мамлакатларнинг ғоят манфаатдор эканлигини инкор қилиб бўлмайди. Бундай манфаатдорлик Сувайш каналидан фойдаланаётган ҳамма мамлакатлар ҳукуматларининг баёнотларида очиқ-ойдин ифодаланди. Сувайш канали Европа, Яқин ва Ўрта Шарқ, Шарқий-Жанубий Осиё мамлакатларининг экономикаси учун айниқса катта аҳамиятга эгадир. Франция ва айниқса Англия сингари мамлакатларнинг Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатнаб туришига манфаатдор эканликларини жуда яхши биламиз.

Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатнаб туришига, бу каналнинг нормал ишлашига Совет Иттифоқи ҳам ғоят манфаатдордир.

Д. Т. Шепилов президент Носирнинг, Миср бундан буён ҳам Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатнаб туришини таъминлайди ва канал халқаро савдо алоқаларига аввалгидек тўхтовсиз хизмат қила беради, деган гапларини эслатиб ўтди. Шу билан бир вақтда Миср 1888 йилги конвенциянинг шартларига бундан буён ҳам риоя қилишини ва каналнинг нормал ишлаши учун жавобгарликни ўз зиммасига олишини айтди.

Ғарбда, Мисрнинг ҳозирги ҳукуматига ва Миср давлатининг бошлиғи президент Носирга ишониш қийин, деган гаплар айтилмоқда. Халқаро ишларга бу тариқа қараш, деди Д. Т. Шепилов бошқа давлатнинг ички ишларига аралашиш сиёсатининг ўзгинасидир. Ҳозирги ҳолда бу масала бировларнинг ҳуқуқларига, Мисрнинг мулкига дахл қилмоқ учун важ бўлаётир.

Фактлар шуни кўрсатадики, деб давом қилди Д. Т. Шепилов, баъзи бировлар бундан буён ҳам Сувайш каналини бошқаришни чет давлатлар қўлида сақлаб қолиб, Мисрни бу ишга яқинлаштирмаслик йўлидан боришга интилмоқда.

Шу муносабат билан СССР делегациясининг бошлиғи Англия, Франция ва АҚШ томонидан тайёрланиб 7 августда эълон қилинган «Сувайш каналини бошқарувчи халқаро орган тузиш тўғрисидаги таклифлар»ни эслатиб ўтди. Дуруст, деди Д. Т. Шепилов, Даллес жаноблари ўзининг кечаги нутқида бу ҳужжатни тилга олмади ва унинг нутқида АҚШ позицияси бироз бошқачароқ тарзда баён қилинди. Бу «таклиф» Сувайш каналини бошқарувчи халқаро орган тузишни ва бу орган маъмурий, иқтисодий ва техника жиҳатидан ўз зиммасига канални бошқариш вазифасини олиши лозимлигини кўзда тутади. Бизнинг фикримизча мазкур проект, афсуски, реал вазиятни ҳам, Мисрнинг ҳаққоний миллий талабларини ҳам ҳисобга олмаётир. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Устави принципларига асосан, Осиё ва Африканинг 29 мамлакати иштирок этган Бандунг конференциясининг резолюциясига биноан, шунингдек халқаро ҳуқуқ нормаларига мувофиқ, деди Шепилов, Совет Иттифоқи Миср территориясининг Сувайш канали ўтган қисмига нисбатан Мисрнинг суверен ҳуқуқлари жорий қилинмайди деган фикрга қўшила олмайди. Миср ўз территориясининг бирдан-бир ва тўла равишда ҳукмрон хўжайинидир.

«Сувайш каналини бошқарувчи халқаро орган» тузиш гарчи бошқа вивеска остида ва баъзида бошқа давлатларнинг иштироки билан бўлсада, ҳақиқатда илгариги Сувайш канали компаниясини тиклаб қўйиш бўлур эди. Бундай орган таъсис этиш чет эл капиталига Мисрда 1866 йилги концессия амалда бўлиб келган вақтдагига қараганда ҳам яна кенгроқ ҳуқуқлар бериб қўйиш бўлур эди. Концессия тўғрисидаги битимда, ҳар ҳолда бу компания 99 йилдан кейин ўз ишини тўхтатади деб айтилган эди. Аммо «каналнинг халқаро бошқармаси» ҳақидаги янги проектда бу бошқарманинг ўз ишини давом эттириш муддати асло тилга олинмаган, яъни канал абадий шу орган томонидан бошқарила беради, деб ўйланаётган бўлса керак.

СССР Ташқи Ишлар Министри Сувайш масаласини қай тахлитда ҳал этиш кераклиги тўғрисида гапириб бундай деди:

Совет Иттифоқи бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга интилади ва Сувайш каналини жанжаллар ва тўқнашишлар тугунига айлантирмасдан, балки халқлар ўртасида дўстлик тугунига, халқаро савдо-сотиқ тугунига айлантирадиган шарт-шароит вужудга келтирилишини истайди. Халқаро савдо-сотиқнинг ривожланиши жанжаллар ва урушларнинг олдини олишни талаб қилади.

Давлатларнинг суверен ҳуқуқларини ҳурматлаш асосида уларнинг миллий манфаатлари билан халқаро иқтисодий ҳамкорлик манфаатларини тўғри ҳисобга олиб иш кўришгина мамлакатлар ўртасидаги мавжуд англашилмовчиликларни умумий тинчлик манфаатларига ҳамда давлатлар ўртасида соғлом ва нормал муносабатлар ўрнатилишига мос бўлиб тушадиган тарзда ҳал қилиш йўлини топишга имкон беради.

Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатновини ва унинг кемалар эркин, очиқ ва хатарсиз қатнайдиган денгиз йўли тариқасида самарали ишлайдиган бўлишини таъминлайдиган мустаҳкам гарантиялар билан боғлиқ масалаларни ҳал этишда худди шу мулоҳазаларни назарда тутиб ҳаракат қилиш зарур.

Бутун гап шундаки, Миср мутлақо иштирок қилган ҳолда, унинг суверен давлат сифатидаги ҳуқуқларини ва манфаатларни, шунингдек каналдан фойдаланувчи ҳамма давлатларнинг манфаатларини ҳам ҳисобга олиб, мана шундай гарантиялар берадиган тегишли тадбирларни лозим бўлган тартибда ишлаб чиқмоқ керак.

Ҳозир амалда бўлган 1888 йилги конвенция Сувайш канали кемаларнинг бемалол қатнаб туришини кўзда тутади, Миср Ҳукумати ҳам шу конвенцияга нисбатан ўз зиммасидаги мажбуриятларни таъкидлаганлиги айтиб ўтилди. Шу муносабат билан бир қанча давлатлар келгусида Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатновини, шунингдек канални лозим бўлган ҳолатда сақлаб туришни таъминлаш тўғрисида ўз мулоҳазаларини айтдилар. 1888 йилги конвенция ўрнига, янги вазиятни ва замоннинг руҳини ҳисобга олган ҳолда янги халқаро конвенция тузиш ёки Мисрнинг суверен ҳуқуқларига риоя қилган ҳолда, Сувайш каналида кемалар қатновининг эркинлигини таъкидлаш ва гарантиялашни назарда тутиб, 1888 йилги конвенцияга қўшимча битим тузиш масаласи туғилмоқда. Шу нарсага эътиборни жалб қилмоқ керакки Миср ҳукумати ҳам манфаатдор давлатларнинг ваколатли конференцияси томонидан шундай конвенция ишлаб чиқилишига розилик билдирди.

Совет ҳукуматининг фикрича шундай халқаро битимга қуйидаги асосий принциплар негиз қилиб олинса бўлур эди.

Ҳамма давлатлар ва халқларнинг манфаатлари Сувайш масаласига доир мавжуд англашилмовчиликлар ва низоларнинг халқаро ҳуқуқ нормаларига, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг принципларига мувофиқ равишда ҳаққоний асосда, тинч воситалар билан бартараф этилишини талаб қилади.

Бунда Миср давлатининг Сувайш каналига нисбатан ажралмас суверен ҳуқуқлари ва халқаро савдо-сотиқда ва жаҳон алоқа йўлларида муҳим звено бўлган Сувайш каналининг аҳамияти тўла равишда ҳисобга олиниши лозим, чунки каналда кемаларнинг бемалол қатнаб туришига манфаатдор бўлган жаҳондаги кўп давлатлар бу каналдан фойдаланмоқдалар.

Сувайш канали кемаларнинг каналдан ўтиши ва портларда туриши учун олинадиган йиғимларнинг ҳамда кемалар қатновига доир ҳамма шартларнинг барчага баравар бўлиши асосида ҳамма давлатларга тегишли савдо кемалари ва ҳарбий кемаларнинг ўтиши учун ҳамиша бемалол ва очиқ бўлади.

Канал ўз суверенитети остида ва ўз мулки бўлган Миср қуйидаги мажбуриятларни ўз зиммасига олган бўлур эди: Миср Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатновини таъминлайдиган ҳамда канални ва унинг иншоотларини кемалар қатновининг эркинлигини ҳар қандай бузишлардан асраш учун зарур чораларни кўриши керакдир. Миср канални лозим бўлган ҳолатда сақлаб туриши керак, токи бу ҳолат кемалар қатнови эҳтиёжларини қондирадиган бўлсин ва техниканинг ҳозирги вақтдаги даражасига мос келадиган бўлсин, Миср Сувайш каналида кемалар қатновини кўпайтирмоқ учун зарур бўлган шароитни, яъни кемалар қатновини яхшилашни таъминлайдиган ишларни бажармоғи лозим.

Баъзи халқаро доиралар Сувайш каналидан кемаларнинг ўтиши учун олинаётган тарифлар тўсатдан ошириб юборилиши мумкин деб ўзларининг ховотир бўлганликларини айтдилар. Тарифларнинг стабиль бўлишини кўзлаб, шу тарифлар масаласини, шунингдек каналнинг нормал ва рентабель равишда ишлашини таъминламоқ учун асосий мулоҳазалар бўлган тақдирда бу тарифларни ошириш ёки камайтириш тартибини Миср билан муҳокама қилиш керак бўлур эди.

Конвенция қатнашчиларининг ҳеч бир вазиятда Сувайш каналининг дахлсизлигини бузмасликлари ёки каналдаги иншоотларга, муассасаларга, қурилишларга ва ишларга моддий зарар етказмасликлари ҳақида ҳозир амалда бўлган ўз мажбуриятларини таъкидлашлари керак бўлур эди. 1888 йилги конвенцияда кўзда тутилган қоидаларга мувофиқ, Сувайш канали ҳеч қачон уруш майдони бўлмаслиги лозим; ҳеч қандай душманлик ҳаракатларига ёки каналда ва унинг кемалар кириб турадиган портларида кемаларнинг эркин юришини бузиш мақсадида қилинадиган ҳаракатларга йўл қўйилмаслиги лозим; канал блокада қилинмаслиги лозим.

Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатнови тўғрисидаги конвенциянинг бажарилиши билан боғлиқ бўлган ишлар юзасидан халқаро ҳамкорлик қилишнинг Миср учун мақбул бўладиган формаларда йўлга қўйиш масаласини ҳам Миср Ҳукумати билан муҳокама қилиш мумкин бўлур эди. Бизнинг фикримизча, бундай ҳамкорлик, албатта Мисрнинг суверен ҳуқуқларини ҳурматлаш ва унинг ички ишларига аралашмаслик шарти билан иш манфаатларига ёрдам берган бўлур эди. Шу муносабат билан, масалан, Ҳиндистонда айтилган баъзи мулоҳазалар синчиклаб ўрганишга сазовордир. Ҳар ҳолда бизнинг фикримизча, каналда кемаларнинг нормал равишда ва узлуксиз қатнаб туришини таъминлашга бевосита манфаатдор бўлган Миср бу масалага зарур эътибор беради ва каналда кемаларнинг бемалол қатновини гарантиялаш масаласида ҳамжиҳатлик бўлишини таъминлашга қаратилган йўллар қидириб топишга ўзи ҳам кўмаклашади. Бу эса кейинги вақтларда баъзи мамлакатларда Сувайш канали тўғрисида туғилган ташвишларни йўқотишга ёрдам беради.

Совет ҳукуматининг фикрича, Сувайш каналида кемаларнинг бемалол қатновини таъминлаш тадбирлари масаласига шу тахлитда қаралган тақдирда масалани манфаатдор ҳамма давлатлар учун мақбул келадиган тарзда ҳал этиш ҳамда Яқин ва Ўрта Шарқ районида тинчлик ва хавфсизлик манфаатларини мустаҳкам равишда таъминлаш мумкин бўлур эди.

Тортишувни музокаралар олиб бориш воситаси билан тинч йўл билан бартараф қилиш зарурлигини кўзда тутиб иш олиб бориш керак. Бу кенгашдаги фикрлашув натижасида ҳаммага маъқул бўладиган принциплар аниқланиб қолса, у ҳолда масалани конкрет равишда шу тахлитда ҳал қилмоқ учун давлатларнинг ваколатли конференциясини чақириш мумкин бўлур эди. 12 августда Миср ҳукумати Сувайш каналига бағишлаб 1888 йилги конвенцияни имзолаган мамлакатлар ва каналдан фойдаланаётган ҳамма мамлакатлар иштироки билан кенг халқаро конференция чақиришни таклиф қилди. СССР Ҳукумати бу таклифни иш манфаатларига мос келадиган таклиф деб қувватлайди.

Бундай конференциянинг состави, муддати ва жойи тўғрисидаги конкрет масалалар ва бошқа масалалар, масалан, Миср, Ҳиндистон, АҚШ, Англия, Франция, Совет Иттифоқи сингари давлатларнинг вакилларидан иборат тайёргарлик комиссияси томонидан ишлаб чиқилса ҳам бўлади.

Пировардида Д. Т. Шепилов, бу конференция қатнашчилари Яқин Шарқда халқаро кескинликни юмшатиш ишига, бутун дунёда тинчлик ишига ўз ҳиссаларини қўшишга ҳаракат қиладилар, деб умид билдирди.

ҒАРБИЙ ГЕРМАН МАЪМУРЛАРИНИНГ ГКПНИ ТАҚИҚЛАШЛАРИГА ДОИР

БЕРЛИН, 17 август (ТАСС). Бонндан олинган хабарларга қараганда, федерал конституцион суд Германия Коммунистик партиясини тарқатиб юбориш тўғрисида қарор чиқариши биланоқ ғарбий герман маъмурлари ўлка ҳукуматларига маҳаллий коммунистик ташкилотларни ва газеталарни қувғин остига олиш тўғрисида фармойиш бергандлар.

Мухбирларнинг хабарларига қараганда, суд ўз мажлисини ўтказган Карлсруэда ва бошқа бир қанча шаҳарларда намойишлар ўтказилиш эҳтимолига қарши полиция тайёр ҳолга келтирилган.

Шу билан бирга, бу хил ўзбошимчалик актининг меҳнаткаш аҳолида жуда ёмон таассурот қолдирганлигини бўшаштириш ниятида маъмурлар пропаганда характеридаги бир қанча тадбирларни кўрдилар. Жумладан, ГФР ички ишлар министри Шредер ҳузурида матбуот конференцияси ўтказилди ва ГКПнинг тақиқланганлиги муносабати билан ҳукуматнинг махсус баёноти эълон қилинди. Ҳукумат ўз баёнотида ГКПнинг тақиқланиши Германияни қайтадан қўшиш имкониятига путур етказмайди деб исботлашга уринмоқда. Ҳукумат ГКПга қарши бошланган ҳужумни уялмай нетмай демократияни ҳимоя қилишга қаратилган чора деб кўрсатмоқда.

ГСДП раисининг ўринбосари В. Меллис ГКПнинг тақиқланишига қарши чиқди. У ГКПга қарши қаратилган ҳуружларни қилди албатта ва унинг тақиқланганлигини тактика характеридаги хато деган нуқтаи назардангина қоралади, чунки унинг айтишича, ГКПнинг тақиқлаб қўйилиши «қувғинга дучор бўлган партия сифатида унинг шуҳратини оширади» деди. ГСДП ғарбий Берлин ташкилотининг раиси Ф. Нейман бу тўғрида қатъийроқ гапириб, ГФР ҳукуматининг компартияни тақиқлаш тўғрисидаги қарорини «энг аҳмақона қарорлардан бири» деб атади.

Ғарбий Германиядаги турли ташкилотлар ва шахслардан ҳам, чет эллардаги прогрессив ташкилотлардан ҳам Боннга норозилик хатлари келиб турибди.

Индонезияда мустақиллик кунининг байрам қилиниши

ЖАКАРТА, 17 август (ТАСС). Бугун Индонезия мустақиллик эълон қилинганлигига 11 йил тўлганлигини нишонламоқда. Республика пойтахти Жакартада байрам тантаналари ва халқ намойишлари бўлди. Кеча мустақиллик куни муносабати билан парламентнинг махсус сессияси чақирилди. Сессияда республика президенти Сукарно, вице-президент Хатта, Индонезияда меҳмон бўлиб турган Сун Цин-лин, министрлар ва дипломатия корпусининг аъзолари ҳозир бўлдилар. Сессияда парламент раиси Сартоно ва бош министр Састроамижойо нутқ сўзладилар. Улар Индонезиянинг эришган муваффақиятларини ва мустақил демократик ривожланиш йўлидаги вазифаларини кўрсатиб ўтдилар.

Бугун эрталаб «Мердека» саройида Мустақиллик кунига бағишланган расмий маросим ўтказилди. Бу маросимда президент Сукарно нутқ сўзлади. Халқ революция қилди, деди у, халқ революциянинг ҳаракатчи кучидир ва биз халқ билан биргаликда боришимиз керак.

Сўнгра қуролли кучларнинг паради ва намойиш бўлди. Намойишчилар байроқлар ва шиорлар ёзилган транспарантлар кўтариб ўтдилар. Транспарантларга империализмга қарши, демократия ва тинчлик учун курашда миллий бирликни мустаҳкамлашга чақирган шиорлар ёзилган эди.

Жанубий Вьетнам қўшинларининг отряди демилитаризация қилинган зонага бостириб кирди

ХАНОЙ, 17 август. (ТАСС). Вьетнам информация агентлиги хабар беради. Жанубий Вьетнам армиясининг милтиқлар ва пулемётлар билан қуролланган 150 солдати демилитаризация қилинган зонанинг жанубий қисмига яқинда қонунга хилоф суратда бостириб кирди. Отряд демилитаризация қилинган зонанинг ичидаги Кинь-Мно ва Ан-Ксюан қишлоқларини босиб олди, шу райондан ўтган темир йўл ва тош йўлни ўз контроли остига олиб, транспортнинг нормал қатновига тўсқинлик қилди.

Шу муносабат билан Вьетнам халқ армияси олий қўмондонлигининг миссияси Халқаро комиссияга мактуб юбориб, Жанубий Вьетнам қўшинларининг яна қонунга хилоф равишда қилган бу ҳаракатларига қарши норозилик билдирди. Мактубда, шу йил 3 июндан бери 120 солдат ва 130 полиция агенти демилитаризация қилинган зонада турганлиги эслатиб ўтилди ва 150 кишилик отряднинг демилитаризация қилинган зонага бостириб кирганлиги натижасида ярашт шартлари қўпол равишда бузилганлиги уқтириб ўтилди. Алоқа миссияси халқаро комиссиядан бу воқиани ўз жойида текшириб кўришни ва Жанубий Вьетнам маъмурларининг Женева битими шартларини бузишларини дарҳол тўхтатишини талаб этишни илтимос қилди.

Германия Демократик Республикаси журналистларининг Ўзбекистонда бўлиши

Совет журналистлари союзи Ташкилот бюросининг ва СССР Ташқи ишлар министрлиги матбуот бўлимининг таклифига биноан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Германия Демократик Республикаси журналистлари делегацияси бугун Тошкентдан Москвага учиб кетди.

ГДР матбуот ходимлари ўзбек халқининг турмуши билан бир неча кун танишдилар. Улар Тошкентда тўқимачилик комбинатини, илмий-текшириш ташкилотларини, маданий-маиший муассасаларни ва болалар муассасаларини бориб кўрдилар. ГДР газеталари ва журналларининг вакиллари Самарқандга, шунингдек Янгийўл районидаги Ленин номли колхозга бордилар.

Чет эллар билан маданий алоқа қилувчи Ўзбекистон жамиятининг правлениеси меҳмонлар шарафига қабул маросими ўтказди. Делегация бошлиғи «Нейс Дейчланд» газетасининг вакили Людвиг Пемпельбург қабул маросимида нутқ сўзлаб, бундай деди:

— Биз Совет Иттифоқининг бошқа жойларидагидек, Ўзбекистонда ҳам ижодий меҳнат кенг қулоч ёйганлигини кўрдик. Ўзбек халқининг хўжалик ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларида эришган катта муваффақиятлари бизларни қувонтирмоқда. Биз сизлардан социализм қуришни ўрганмоқдамиз. Сизларнинг бой тажрибангизни ўрганмоқдамиз ва совет кишиларининг ҳар бир муваффақияти немис меҳнаткашларининг бахтли ҳаёти учун курашда бизларга янги куч бағишлайди. (ЎзТАГ).

ХРОНИКА

СССР Олий Совети Президиуми Николай Михайлович Пеговни СССРнинг Эрондаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси қилиб тайинлади, А. И. Лаврентьев бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан уни СССРнинг Эрондаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси вазифасидан озод қилди.

СССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Н. М. Пеговни СССРнинг Эрондаги Элчиси қилиб тайинланганлиги муносабати билан уни СССР Олий Совети Президиумининг Секретарлиги вазифасидан озод қилди.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари қилиб ўртоқ Александр Федорович Горкин тасдиқланди.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

Сувайш канали масаласига бағишланган Лондон конференцияси

ЛОНДОН, 17 август. **(ТАСС махсус мухбири).** Сувайш канали масаласига бағишланган Лондон конференцияси қатнашчилари бугун ўзларининг учинчи мажлисларига тўпландилар.

Франция делегациясининг бошлиғи ташқи ишлар министри К. Пино биринчи бўлиб сўзга чиқиб, ўз ҳукуматининг муҳокама қилинаётган масала тўғрисидаги позициясини баён қилиб берди. Пино нутқининг биринчи қисми, Миср Ҳукумати Сувайш канали компаниясини национализация қилиб, халқаро ҳуқуқ нормаларидан четга чиқди деган даъвони исбот қилишга уринишдан иборат бўлди. Франция вакили бунинг учун, Сувайш канали компанияси «халқаро функцияни» бажариб келган эди ва шу сабабли Миср давлатининг юрисдикциясига кирмайди деган асоссиз важни айтди.

Сўнгра, К. Пино, кемаларнинг каналда бемалол қатнаб туришига Франция ғоят манфаатдорлигини айтиб, Миср Ҳукуматининг канални национализация қилганлиги каналда кемаларнинг бемалол қатнови учун хавф туғдиради, деб даъво қилди.

Миср Ҳукуматининг 1888 йилги конвенцияга мувофиқ, каналда кемалар қатновининг эркин бўлишига қаттиқ риоя қилади, деб айтган гаплари ҳаммага маълум. Аммо Пино, Миср Ҳукуматининг шу баёнотига тўхталиб, бу баёнот каналдан фойдаланаётган мамлакатларга тегишли кемаларнинг каналдан бемалол ўтиб туришини амалда таъминлайдиган гарантия беролмайди деб даъво қилди. У айтдики, канални бошқариб турадиган халқаро орган бўлган тақдирдагина ҳеч бир мамлакатни камситмаган ҳолда ва одилона тариф асосида кемаларнинг каналда бемалол қатновини таъминлаш мумкин.

Пино дедики, Сувайш канали масаласида Франциянинг таклифлари ҳам, Даллес томонидан киритилган таклифлар сингари битта мақсадни кўзлайди. Канал мулки ва унинг ускуналари, деди у, Мисрники бўлиши лозим, аммо Сувайш канали компанияси бунинг эвазини олиши лозим. Бироқ, канални шу каналдан манфаатдор бўлган асосий мамлакатларнинг, шу жумладан Мисрнинг ҳам вакилларидан иборат халқаро орган бошқариб туриши лозим. Пино уқтириб айтдики, Франция ҳукуматининг фикрича, бу халқаро орган каналнинг иши устидан оддий контроль қиладиган орган бўлмасдан, балки канални бошқарадиган орган бўлиши лозим. Сўнгра Пино, Франция шу халқаро орган билан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўртасида алоқа ўрнатилишига рози бўлур эди, деди.

Франция вакили пировардида айтдики, бу конференциянинг вазифаси муҳокама қилинаётган масалани ҳал қилиш йўлини топишдангина иборатдир, аммо бу конференция бу ҳақдаги қарорни амалга ошириш воситасини қидириб топиш вазифасини қўймайди.

Норвегия вакили ташқи ишлар министри Ланге ҳам Сувайш каналини национализация қилиш қонуний иш эканлигини инкор этди. Биз бу ерда бамаслаҳат чиқарадиган қароримиз, деди у, қуйидаги шартларга жавоб бериши лозим: бу қарор, биринчидан, 1888 йилги конвенцияга мувофиқ, бирор мамлакатни ҳеч бир камситмаган ҳолда кемаларнинг каналда бемалол қатновини гарантиялайдиган бўлсин. Ва, иккинчидан, каналнинг ишлаб туришини таъминлайдиган бўлсин. У айтдики, канални ва ундаги техникани ишлатишни фақат Сувайш каналини идора қилувчи халқаро орган ходимларигина эплаштира олади. Шу сабабли, Лангенинг фикрича, шу ходимлар ўз жойида қолдирилиши лозим. Ланге, халқаро орган тузиш йўли билан канални бошқаришни таъминлаш керак, деган фикрни айтди ва менинг ҳукуматим кеча Даллес томонидан баён қилинган ва Ғарбдаги уч давлат ишлаб чиққан принципларни маъқуллайди, деди.

Пировардида Норвегия вакили, турли таклифларни ҳар томонлама ўйлаб муҳокама қилиш керак ва муҳокама қилинаётган масалаларни тинчлик билан ҳал қилиш йўлини топиш лозим, деди.

Сўнгра, Совет Иттифоқи делегациясининг бошлиғи Д. Т. Шепилов нутқ сўзлади.

Бугунги мажлисда Германия Федератив Республикаси, Янги Зеландия, Япония, Дания, Туркия, Испания вакилларининг нутқлари ҳам тингланди.

Д. Т. Шепилов Али Сабрий билан суҳбатлашди

ЛОНДОН, 17 август **(ТАСС махсус мухбири).** Миср Республикаси президенти канцеляриясининг бошлиғи Али Сабрий бугун СССР Ташқи Ишлар Министри Д. Т. Шепилов ҳузурига бориб, у билан суҳбатлашди.

Америка самолётлари Индонезия устига бостириб кирди

ЖАКАРТА, 17 август (ТАСС). Индонезия матбуотининг хабарига қараганда, 21 июлда Американинг икки самолёти Талауд ороллари группасида (Шимолий Целебес) жойлашган Каратунга ва Мерампи ороллари устида пайдо бўлган ва тўртта парашютчи ташлаган. Ўша куни мазкур районда сув ости кемаси кўриниб қолган. Туширилган парашютчиларни эртаси куни «Каталина» деган Америка самолёти олиб кетган.

Индонезия ташқи ишлар министрлигига берилган Америка нотасида бу можара шундай деб изоҳланмоқдаки, Америка самолётлари навигация ускуналари бузилганлигидан адашиб қолган эмиш.

«Хариан ракьят» газетаси шу муносабат билан яқинда Талауд оролларида республика ҳукуматининг маъмуриятини ағдариб ташлашга уринилганлигини эслатиб ўтиб, АҚШнинг Индонезияда қўпорув ишлари билан шуғулланаётганлиги ҳақида ёзмоқда.

ТЕАТРЛАРДА:

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/VIII да **Азиз ва Санам.**

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Шундай йигит бор**, кеч соат 10 дан **Шаддод қиз.**

«РОДИНА» — эрталаб соат 10, кундуз 2 ва 4, кеч 6 да **Шундай йигит бор**, кундуз соат 12 да **Икки бигха ер**, соат 8, 10 да **Бир кружка пиво.**

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун **Шундай йигит бор**, кеч соат 8-20 минутдан **Шаддод қиз.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кундуз ва кечқурун **Шундай йигит бор.**

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ИСКРА», «ХИВА», «ИСКРА» (Кафанов номли парк). «УДАРНИК» — **Шундай йигит бор.**

«ВАТАН» — кеч соат 9 да **Шундай йигит бор**, кеч соат 10-45 минутда **Шаддод қиз.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
19 августда

ҲИНД САНЪАТИ УСТАЛАРИНИНГ хайрлашув концерти

Концерт кеч соат 9 да бошланади.

Билетлар Свердлов номли концерт зали кассасида ва район кассаларида сотилади.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
(ёзги бино)
20 августда

катта концерт

Концертда: Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Маҳмуджон Ғафуров, Султонпошша Раҳимова, Шаҳодат Раҳимова, Розия Каримова**, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар ва солистлар қатнашади.

Концерт кеч соат 9 да бошланади.

ПУШКИН НОМЛИ ПАРКДА
(ёзги театр)
19 августда

Концерт

Концертда: Ўзбекистон халқ ҳофизи **Маъмуржон Узоқов**, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Гавҳар Раҳимова, Муҳаммаджон Мирзаев**, эстрада солистлари ва «Баҳор» рақс ансамбли қатнашади.

Тошкент шаҳар, Урицский кўчаси, 4- уйда турувчи **Шамил Аюпович Сайгановнинг** Москва шаҳар, Мамонтовская, Центральная кўча, 4- 6 уйда турувчи Мария Сергеевна Незелевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район, 9-участка халқ судида кўрилади.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 132, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва санъат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132 Хатлар бўлими — 34048. Маҳаллий ахборот бўлими 135. Секретариат — 34048. Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 07736 «Қизил Ўзбекистон» «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1503